

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Staś i Zosia w szkole

Instrukcje do projektów

klasa I

AUTORZY – EKSPERCI

Marta Wróblewska - Specjalista ds. Przyrody/Ekologii
Milena Potręć - Specjalistka ds. Przedsiębiorczości
Katarzyna Machałowska - Specjalistka ds. Przedsiębiorczości
Ewa Gałczyńska - Specjalistka ds. Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych
Anna Gołąb - Nauczycielka Edukacji Wczesnoszkolnej
Danuta Chrzanowska - Doradca Metodyczny
Kamila Małyszko - Nauczycielka Edukacji Wczesnoszkolnej
Anna Natora - Doradca Metodyczny
Tomasz Małyszko - Specjalista ds. Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych
Małgorzata Kępa - Nauczycielka Edukacji Wczesnoszkolnej
Aldona Ryszkowska-Tatara - Specjalistka ds. Przedsiębiorczości
Kinga Sarad-Deć - Pedagog
Agnieszka Tokarska - Nauczycielka Edukacji Wczesnoszkolnej
Michał Adam Roman - Specjalista ds. Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych
Anna Jarczak - Psycholog
Iwona Blicharz - Pedagog
Monika Grzesiak-Chmura - Specjalista ds. Przedsiębiorczości
Dorota Pyrgies - Psycholog
Aleksandra Kata - Psycholog
Dariusz Głuchowski - Specjalista ds. Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych
Maria Kęska - Specjalista ds. Matematyki
Małgorzata Wieleba - Specjalista ds. Matematyki
Anna Ryszkowska - Specjalista ds. Matematyki
Marta Pietrow - Specjalista ds. Matematyki
Bożena Jankowska - Doradca Metodyczny
Marzena Szulecka - Specjalista ds. Przyrody/Ekologii
Agnieszka Hankiewicz - Specjalista ds. Przyrody/Ekologii
Bożena Gaj-Demczuk - Doradca Metodyczny
Danuta Sałęga - Psycholog
Katarzyna Kozłowska - Pedagog
Anna Grabka - Specjalista ds. Przyrody/Ekologii

REDAKTOR: Małgorzata Orzeł, Anna Natora, Danuta Chrzanowska

Korekta językowa: Tadeusz Moraczewski

ISBN: 978-83-936017-2-1

Wydawnictwo:

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Zakład Szkolenia i Doradztwa Ekonomicznego Sp. z o.o. w Lublinie

Wydruk:

MV Monika Łyżwa, Lublin, ul. Strzembosza 3/3

Projekt okładki i skład:

Tomasz Butkiewicz

Opracowanie graficzne:

Tomasz Butkiewicz, Karolina Kowalewska, Maciej Pałka

ZAWARTOŚĆ

1. Projekt społeczny	5
2. Projekt matematyczny	37
3. Projekt przyrodniczy	45
4. Pomoce dydaktyczne	58

Staś i Zosia
w szkole

Projekt społeczny

klasa I

TAJEMNICE KONTRA DETEKTYWI projekt rozwijający umiejętności społeczne

Projekt „Tajemnice kontra detektywi” to propozycja dla tych nauczycieli, którzy pragną wspomagać i rozwijać umiejętności społeczne dzieci z klas pierwszych – zarówno sześć-, jak i siedmioletnich. Dzieci w tym wieku stają przed różnymi wyzwaniami rozwojowymi, związanymi zwłaszcza z rozpoczęciem nauki szkolnej. Działania proponowane poniżej mają stwarzać dzieciom warunki do bezpiecznego wejścia w nową sytuację, jaką jest nauka w klasie pierwszej wraz ze wszystkimi jej wyzwaniami: poznawaniem swoich możliwości, nawiązywaniem przyjaźni, zdobywaniu wiedzy w nowy, inny od przedszkolnego sposób.

Aby ułatwić dzieciom ten proces projekt proponuje dzieciom wejście w rolę detektywów i zaangażowanie się w działanie z jasno określonym celem: nauczyciel prosi uczniów o pomoc w odnalezieniu zaginionego skarbu. Aby go odnaleźć dzieci będą musiały wykonać wiele zadań, współpracować ze sobą i korzystać ze zgromadzonych informacji. Poszczególne wskazówki prowadzić ich będą do miejsca ukrycia mapy, ta zaś do ukrytego skarbu. Dodatkowo każde z dzieci będzie mogło zdobywać kolejne stopnie, jako detektyw – za wykonanie każdego zadania dzieci otrzymają naklejkę w Legitymacji detektywa.

Ze względu na tematykę projektu najlepszym czasem na jego realizację są pierwsze tygodnie roku szkolnego – czas, kiedy dzieci zapoznają się ze sobą i zasadami szkolnego życia. Proponowany okres realizacji projektu to od dwóch do trzech miesięcy; czas ten może jednak ulec zmianie w zależności od intensywności i regularności prowadzonych działań. Od nauczyciela zależy ile z proponowanych scenariuszy zrealizuje w klasie oraz ile z proponowanych w nich działań wykona – jednak ze względu na to, iż projekt stanowi spójną całość, proponuje się raczej wykonanie wszystkich scenariuszy i ich ewentualną modyfikację.

Cele projektu

Główne cele projektu skupiają się na tym, by uczestniczące w nim dziecko lepiej poznało swoje możliwości w różnych dziedzinach (zwłaszcza swoje silne strony) oraz dobrze funkcjonowało w klasowej grupie rówieśniczej. Cele szczegółowe skupiają się na tym, by dziecko:

- znało i umiało wymienić swoje zalety;
- było zainteresowane innymi dziećmi z klasy i najbliższym otoczeniem;
- posiadało podstawowe informacje na temat innych dzieci z klasy;
- znało zasady obowiązujące w klasie i przestrzegało je;
- umiało jasno wyrażać swoje potrzeby w prostych sytuacjach społecznych;
- umiało być członkiem lub liderem małej grupy rówieśniczej wykonując proste zadania;
- samodzielnie rozwiązywało proste konflikty z rówieśnikami;
- potrafiło zachęcać kolegów do wykonywania zadań i okazywać im wsparcie;
- dokonywać prostej samooceny swoich działań.

Z perspektywy dziecka celem projektu będzie przede wszystkim odnalezienie skarbu, udzielenie pomocy swojemu nauczycielowi a w późniejszym czasie – zdobywanie kolejnych stopni rozwoju jako detektyw Instytutu.

Ogólny opis projektu

ETAP POCZĄTKOWY – WPROWADZENIE	
1.	Tajemnica zaginionego skarbu. W tym etapie dzieci zapoznają się z historią zaginionego skarbu. Nauczyciel prosi ich o pomoc w jego odnalezieniu. Dzieci rozpoznają ślady znalezione na miejscu kradzieży. Deklarują swoją pomoc w poszukiwaniach. Poznają Stasia i Zosię – swoich rówieśników i osoby, które będą ich przewodnikami przysłanymi przez Instytut Detektywów.
ETAP REALIZACJI	
2.	Przysięga Instytutu Detektywów. Na tym etapie dzieci przejdą kilka prób, w czasie których udowodnią, że nadają się na badaczy i pełnoprawnych członków Instytutu Detektywów. Aby złożyć przysięgę i otrzymać Legitymację Badacza (co tym samym uprawnii ich do zapoznania ze wskazówką zostawioną przez złodzieja) będą musieli prawidłowo wykonać kolorowankę i pracować w grupie; lepiej poznać się ze swoimi kolegami z klasy oraz narysować portret pamięciowy a także zobowiązać się do przestrzegania Kodeksu Detektywa – zbioru zasad obowiązujących w klasie podczas realizacji projektu.
3.	Depcząc po piętach złodziejowi. Na tym etapie dzieci odkrywają tożsamość złodzieja: poznają jego wygląd, starają się stworzyć jak najwierniejszy portret pamięciowy przestępcy i dowiedzieć się, jak ma na imię i nazwisko. Uczą się też ściągać odciski palców. Dodatkowo ćwiczą zdolność myślenia logicznego poprzez wykonywanie ćwiczeń dramowych oraz lepiej poznają swoich kolegów z klasy.
4.	Na tropie tajemnic. Na tym etapie dzieci uczą się sztuki tropienia i podchodzenia oraz uważnej obserwacji. Dzieci uczą się też określać przyczyny i skutki zachowań różnych ludzi oraz poznają sposoby na rozwiązywanie prostych konfliktów. Ćwiczą te umiejętności w sytuacjach dramowych. Na koniec piszą list do złodzieja pomagając jego koledze z więzienia i tym samym zyskując przepustkę do otrzymania od niego kolejnej wskazówki.
5.	Niewidzialny atrament. Na tym etapie dzieci odkrywają ciekawe i ważne punkty swoich miejscowości oraz prowadzą rozmowy z osobami, które pracują w tych miejscach. Wszystko to ma przybliżyć ich do otrzymania mapy prowadzącej do skarbu. Przy okazji dzieci uczą się odczytywać informacje zapisane niewidzialnym atramentem. Służy to budowaniu u dzieci umiejętności jasnego wyrażania potrzeb (tą umiejętność dzieci ćwiczą poprzez udział w grze planszowej) oraz współpracy w grupie rówieśników.
6.	Gdzie wiedzie mapa? Zadania z ostatniego etapu pozwalają dzieciom zebrać fragmenty mapy i odkryć miejsce ukrycia skarbu. By jednak zdobyć tak potrzebne informacje dzieci będą musiały określić, co jest ich największą zaletą, wykorzystać ją podczas pracy grupowej na punktach oraz motywować swoich rówieśników z klasy.
ETAP KOŃCOWY – PODSUMOWANIE	
7.	Przyszłość skarbu Instytutu Detektywów. Ostatni etap projektu pozwala dzieciom dokonać podsumowania dotychczasowej pracy i jej efektów. Dzieci dokonują samooceny patrząc na zdobyte w Legitymacji detektywa stopnie, prowadzą dyskusję na temat pomocy innym i uczciwości. Decydują, co powinno stać się z odnalezionym skarbem. Mogą samodzielnie wykonać ważny dla klasy symbol.

1. PROJEKT SPOŁECZNY

Realizując projekt każde z dzieci może dodatkowo pracować nad własnym rozwojem osobistym. Składając przysięgę detektywa Instytutu każde z dzieci otrzymuje Legitymację detektywa. Jedną z jej części składowych jest tabela: za wykonanie zadań na poszczególnych etapach projektu uczniowie otrzymują kolejne stopnie detektywa. Potwierdzeniem wykonania zadania jest naklejka (dostępna w materiałach). Nauczyciel może dowolnie wybrać zadania (oraz ich ilość; nie może ona jednak przekroczyć dziesięciu), które jego zdaniem powinny stanowić o zdobywaniu kolejnego stopnia. Za każdym razem należy przypominać uczniom, że wykonanie danego zadania wiąże się także z pracą nad daną cechą charakteru lub umiejętnością. Poniżej podano listę możliwych do wyboru zadań z każdego etapu, a także rozwijaną cechę lub umiejętność. Ponieważ nauczyciel musi zadbać sam, by wpisy pojawiły się w odpowiednim miejscu Legitymacji detektywa, dobrym pomysłem może okazać się wydrukowanie potrzebnych informacji na papierze samoprzylepnym i jedynie przyklejanie ich w odpowiednich okienkach Legitymacji.

NAZWA ZADANIA	CECHA	NAZWA ETAPU
portret pamięciowy kolegi	sposstrzegawczość	2
kodeks detektywa	dotrzymywanie danego słowa	2
torba Sherloca Holmesa	uwaga obserwacja ludzi	3
portret pamięciowy złodzieja	rysowanie zgodnie z instrukcją	3
odciski palców	dostrzeganie szczegółów	3
Podchody	tropienie śladów	4
historijki obrazkowe - przyczyny zdarzeń	wyciąganie wniosków	4
historijki obrazkowe - rozwiązania sytuacji	poszukiwanie rozwiązań konfliktów	4
gra planszowa	jasne wyrażanie potrzeb	5
odczytywanie niewidzialnego atramentu	spryt	5
wywiady w okolicy	odwaga	5
wieża z makaronu	współpraca z innymi	5
zadania na punktach	w zależności od zadania: siła fizyczna, szybkie uczenie się, sprawność w czytaniu, zaradność, wytrwałość w dążeniu do celu	6
dopingowanie innych	wspieranie kolegów i gra fair play	6

TAJEMNICE KONTRA DETEKTYWI

Etap początkowy – Tajemnica zaginionego skarbu

Etap początkowy ma za zadanie wyjaśnić dzieciom, na czym będzie polegał projekt i co będzie ich zadaniem przez kilka najbliższych tygodni. Nauczyciel przedstawi uczniom historię zaginionego skarbu, poprosi ich o pomoc w poszukiwaniach oraz zachęci ich do wstąpienia w szeregi Instytutu Detektywów. Przewodnikami dzieci po świecie pracy detektywa będą Zosia i Staś – wysłannicy Instytutu, rówieśnicy uczniów. Dzieci złożą deklarację pomocy nauczycielowi w poszukiwaniach skarbu. Aby uzyskać jak największą motywację dzieci do wykonania działań projektowych warto zadbać o realizm sytuacji.

Cele: w czasie realizacji tego etapu projektu dziecko:

- będzie zmotywowane do dalszej pracy;
- wyciągnie logiczne wnioski na podstawie otrzymanych materiałów;
- wypowie swoją opinie w grupie rówieśników.

Metody pracy:

pogadanka, jigsaw.

Potrzebne pomoce dydaktyczne:

a) z zestawu pomocy dołączonego do programu:

- wezwanie do więzienia
- pacynki Stasia i Zosi

b) samodzielnie wykonane przez nauczyciela:

chusteczka pobrudzona kilkoma kroplami czerwonej cieczy, sygnet lub kolczyk, poszarpany materiał (niewielki fragment), saszetka karmy dla kotów lub innych zwierząt.

LP.	PRZEBIEG	POMOCE/UWAGI
1.	<p>Historia zaginionego skarbu – wprowadzenie.</p> <p>Nauczyciel zbiera dzieci w kręgu na dywanie. Mówi, że bardzo potrzebuje ich pomocy, lecz nim cokolwiek powie, uczniowie muszą mu obiecać, że dotrzymają tajemnicy i będą dyskretni: przydarzyła mu się bardzo nieprzyjemna rzecz, o której nie chce powiedzieć nikomu, prócz swojej klasy (należy tu zadbać o to, by dzieci zrozumiały wagę przysięgi i dotrzymania słowa, lecz jednocześnie by miały poczucie, że mogą opowiedzieć o tym najbliższemu osobom, np. rodzicom – w przeciwnym wypadku może to spowodować u nich lęk). Po złożeniu deklaracji przez wszystkie dzieci nauczyciel opowiada dzieciom historię.</p> <p>Kilka lat temu nauczyciel był wychowawcą niezwyklej klasy, najwspanialszej w jego nauczycielskiej karierze: te dzieci były niezwykle inteligentne, bystre, potrafiły szybko kojarzyć fakty, ale przede wszystkim potrafiły być dla siebie wspaniałymi kolegami. Nauczyciel nigdy nie poznał dzieci, które potrafiłyby tak wspaniale ze sobą współpracować i wspierać się w potrzebie.</p>	

	<p>Kiedy dorosły, postanowiły że nadal będą wspólnie ze sobą pracować i wykorzystywać swoje umiejętności. Jako dorośli założyli firmę zajmującą się rozwiązywaniem trudnych spraw i odkrywaniem tajemnic – nazwali ją Instytutem Detektywów. Nigdy nie zapomnieli o swoim pierwszym nauczycielu i co roku wszyscy razem przyjeżdżają, by spotkać się razem z nim. Kiedy pojawili się tu po raz pierwszy przywieźli ze sobą skarb: powiedzieli, że wewnątrz znajdują się niezwykle cenne przedmioty i pewien tajemniczy przedmiot, który wykonali będąc jeszcze małymi dziećmi z pierwszej klasy. To właśnie ten przedmiot pomagał im przetrwać najcięższe chwile i różne trudności. Poprosili nauczyciela, by przechowywał im ten skarb. Nauczyciel zgodził się, i – pomimo tego, że go kochało – nigdy do niego nie zaglądał. Co roku za to podczas spotkań ze swoją dawną klasą wyciągał skarb. Lecz niestety... ten rok jest całkiem inny. Skarb zaginął. Nauczyciel spodziewał się niedługo wizyty gości z Instytutu Detektywów i postanowił wyjąć skarb z ukrycia. Kiedy udał się na miejsce, okazało się, że skarb zniknął. Co za nieszczęście! Jedynej nadziei nauczyciel upatruje w tym, że kiedy przybył na miejsce, przepłoszył złodzieja. Ten musiał być tak zdenerwowany, że w pośpiechu zostawił kilka śladów i jedną bardzo ważną wskazówkę.</p> <p>Nauczyciel pyta dzieci, czy zechcą mu pomóc w odnalezieniu skarbu na podstawie tych właśnie wskazówek. Czasu nie ma zbyt wiele – nigdy przecież nie wiadomo, kiedy skontaktują się z nim członkowie Instytutu Detektywów. To byłby wielki wstyd, gdyby okazało się, że tak ważny dla nich skarb zaginął! Z tego powodu nauczyciel nie chce prosić o to innych dorosłych – wie za to, że na swoją klasę może liczyć. Kiedy dzieci zdecydują się pomóc nauczycielowi ten decyduje się pokazać im niektóre ze wskazówek, które są w jego posiadaniu.</p>	
<p>2.</p>	<p>Identyfikacja śladów – zadania w grupach.</p> <p>Nauczyciel chce pokazać dzieciom ślady, które nieostrożny, spłoszony złodziej pozostawił w dawnym miejscu ukrycia skarbu. Dzieli je na pięć grup lub pozwala dowolnie się w nie dobrać. Każda z grup otrzyma jeden z rekwizytów. Są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chusteczka pobrudzona kilkoma kroplami czerwonej cieczy; • sygnet lub kolczyk; • poszarpany materiał (niewielki fragment); • saszetka karmy dla kotów lub innych zwierząt; • wezwanie do więzienia <p>Zadaniem każdej z grup będzie zastanowić się, co może oznaczać obecność danego przedmiotu na miejscu zbrodni. Kiedy każda z grup wyciągnie swoje wnioski, nauczyciel nadaje każdemu z dzieci w grupie kolejny numer – od 1 do pięciu (w każdej z grup tak samo). Następnie wszystkie jedyńki siadają razem, wszystkie dwójki także – i tak dalej, aż do numeru 5. Zadaniem dzieci w nowych grupach będzie opowiedzieć innym, jaki otrzymali przedmiot i do jakich wniosków na ich podstawie doszli, jeśli chodzi o sprawcę haniebnego kradzieży.</p>	
<p>3.</p>	<p>Deklaracja uczestnictwa.</p> <p>Nauczyciel pyta dzieci, czy są pewne, że chcą pomóc mu rozwiązać zagadkę zaginionego skarbu. Przypomina, że będzie to wymagało od nich wiele pracy a także współpracy. Po ostatecznej deklaracji dzieci obiecuje im, że już niedługo przejdą swoją pierwszą próbę i jeśli im się powiedzie - zostaną przyjęci w szeregi Instytutu Detektywów. Dopiero wówczas, po złożeniu przysięgi,</p>	

	<p>będzie mógł pokazać im pierwszą wskazówkę, którą znalazł w dawnym miejscu ukrycia skarbu.</p> <p>Przedstawia im także Stasia i Zosię, którzy już od roku są członkami Instytutu Detektywów. To ta dwójka będzie ich przewodnikami po świecie tropienia zagadek – przecież są w ich wieku i najlepiej rozumieją, z jakimi trudnościami przyjdzie im się mierzyć.</p>	
--	--	--

O co warto zadbać?

1. Już w tym momencie warto, by nauczyciel zastanowił się, gdzie ukryje skarb (część jego wyposażenia jest dostępna w zestawie pomocy dołączonym do niniejszego programu, część będzie wymagała samodzielnego przygotowania). Jeśli nauczyciel zdecyduje się na zakopanie zawartości w skrzynce można ukryć skarb już teraz, by pokrył się patyną upływającego czasu.
2. W kolejnym etapie realizacji projektu potrzebne będą:
 - fotografie każdego z uczniów (2 sztuki; mogą być przyniesione z domu lub wykonane w klasie, podpisane z tyłu imieniem i nazwiskiem);
 - nauczyciel może także przygotować:
 - a) zasady do kodeksu badacza (jeśli nie chce ich opracować wspólnie z klasą) i planszę, na której będzie on umieszczony;
 - b) naklejki i treść kolumn do umieszczenia w Legitymacji badacza.

TAJEMNICE KONTRA DETEKTYWI Etap drugi – Przysięga Instytutu Detektywów

Podczas działań realizowanych na tym etapie dzieci będą miały za zadanie wejść w szeregi badaczy Instytutu Detektywów. Staś i Zosia przekażą dzieciom zadania, których wykonanie jest niezbędne, by złożyć przysięgę i stać się pełnoprawnym członkiem Instytutu. Dzieci otrzymają też Legitymację detektywa – od tego momentu zadania, których będą się podejmować, będą się też wiązać z rozwojem poszczególnych cech i umiejętności, a dla dzieci oznaczać będą osiągnięcie poszczególnych stopni w swojej „karierze zawodowej” detektywa. Dzieci podpiszą się pod Kodeksem detektywa oraz złożą przysięgę – warto do nich wracać podczas kolejnych etapów realizacji projektu – to doskonałe narzędzie wychowawcze (elementy nie pojawią się jako wyszczególnione działania w kolejnych scenariuszach projektu).

Cele: w czasie realizacji tego etapu projektu dziecko:

- będzie doskonalić umiejętność wypowiadania się i pracy w grupie;
- zdobędzie podstawowe informacje o jednym z kolegów z klasy;
- lepiej zapozna się ze wszystkim rówieśnikami z klasy;
- pozna zasady klasowe i będzie ich przestrzegać.

Metody pracy:

kolorowanka, praca w grupach, wywiad.

Potrzebne pomoce dydaktyczne:

a) z zestawu pomocy dołączonego do programu:

- kolorowanka Osoby pomagające innym;
- pacynki Stasia i Zosi;
- legitymacje detektywa wraz z naklejkami;

b) samodzielnie wykonane przez nauczyciela:

- koperta na legitymacje detektywa wraz z adresem Instytutu Detektywów;
- zdjęcia portretowe dzieci (dwie sztuki na każde dziecko);
- fragmenty tekstu do wklejenia w legitymacje detektywa;
- kodeks badacza;
- rekwizyty i scenografia do składania przysięgi detektywa.

LP.	PRZEBIEG	POMOCE/UWAGI
1.	Pierwsza zagadka – kolorowanka. Nauczyciel wita się z dziećmi ustalonym wcześniej tajnym znakiem lub gestem po czym w kilku zdaniach przypomina dzieciom dotychczasowy przebieg projektu. Informuje uczniów, że dziś przystąpią do zadań przysłanych z Instytutu Detektywów – jeśli im się powiedzie złożą przysięgę, otrzymają	

	<p>Legitymację detektywa i będą mogli spróbować rozszyfrować pierwszą wskazówkę.</p> <p>Staś i Zosia przedstawiają dzieciom pierwsze zadanie: każde z dzieci otrzymuje rysunek do pokolorowania (załącznik kolorowanka Osoby pomagające innym) zgodnie z widniejącą na nim legendą. Kolorowanki przedstawiają różne osoby, których praca związana jest z pomaganiem innym ludziom. Kiedy praca zostanie skończona, dzieci siadają w grupach wyznaczonych przez swój rysunek (osoby, które miały na rysunku te same zawody znajdują się w jednej grupie). Każda grupa ma określić jak nazywa się widniejący na rysunku zawód i w jaki sposób ta osoba udziela innym pomocy. Grupy przedstawiają wyniki swojej pracy na forum.</p>	
2.	<p>Portret pamięciowy kolegi – jak się lepiej poznać?.</p> <p>Każde z dzieci otrzymuje od Stasia i Zosi pustą Legitymację detektywa (legitymacje i naklejki do nich znajdują się w zestawie pomocy dołączonym do projektu). Nauczyciel tłumaczy dzieciom, że ci, którzy złożą dziś przysięgę, będą mogli otrzymać ją na zawsze. Ponadto wykonywanie zadań związanych z odszukaniem skarbu będzie dla dzieci okazją do zdobywania kolejnych stopni w Instytucie. Nauczyciel wyjaśnia, że niektóre z zadań pozwolą na otrzymanie naklejki – ta jest dowodem zdobycia kolejnego stopnia detektywa. Naklejkę otrzyma tylko to dziecko, które będzie prawidłowo i chętnie wykonywało określone zadania. Legitymacje powinny być umieszczone w kopercie opatrzonej adresem:</p> <p>Instytut Detektówów przy Ośrodku Rozwoju Edukacji ul. Aleje Ujazdowskie 28 00 – 478 Warszawa.</p> <p>Adres należy zachować – w późniejszych etapach projektu dzieci będą wysyłać pod niego listy z pytaniami.</p> <p>Nauczyciel wyjaśnia dzieciom, na czym będzie polegało ich pierwsze zadanie: ponieważ wskazówka dotycząca ukrycia skarbu związana jest z portretem pamięciowym, dzieci muszą nauczyć się, jak taki portret wykonywać. Nauczyciel tłumaczy dzieciom (jeśli jest taka potrzeba) czym jest portret i jakie są podobieństwa i różnice pomiędzy nim a portretem pamięciowym. Następnie każde z dzieci losuje fotografię jednego ze swoich kolegów z klasy. Ten wybór pozostaje tajemnicą: dzieciom nie wolno zdradzić, kogo wylosowały.</p> <p>Zadaniem dzieci będzie narysowanie portretu pamięciowego wylosowanego kolegi z klasy. Jednak portret będzie musiał uwzględniać nie tylko cechy fizyczne, lecz także jak najwięcej informacji o cechach i zainteresowaniach tej osoby. W przeciągu określonego czasu (ustalonego przez nauczyciela) uczniowie muszą dyskretnie lecz skutecznie zdobyć wszystkie te informacje – przy tym nie wzbudzając podejrzeń kolegi: wszak obowiązuje tajemnica, kto kogo wylosował (okres ten może trwać od jednego do kilku dni).</p> <p>W wyznaczonej przez nauczyciela porze dzieci przystępują do rysowania portretów pamięciowych kolegów. Następnie nauczyciel zbiera wszystkie dzieci wraz z ich pracami w kole na dywanie. Klasa próbuje odgadnąć, kto jest przedstawiony na rysunku. Autor portretu pamięciowego wyjaśnia, kto się na nim znajduje i przedstawia klasie wszystkie informacje na temat tego kolegi, które udało mu się zgromadzić. Portrety zostają powieszony w widocznym miejscu w klasie.</p> <p>Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa. Każde z dzieci, które wykonało zadanie, może zacząć uzupełniać Legitymację Detektywa. Na razie może: wypełnić pola z imieniem</p>	

	i nazwiskiem, przykleić własne zdjęcie oraz uzupełnić ostatnią stronę Legitymacji – narysować, czym jego zdaniem zajmuje się detektyw.	
3.	<p>Kodeks detektywa – zasady pracy grupowej.</p> <p>Każdy detektyw kieruje się pewnymi zasadami. Aby złożyć przysięgę, dzieci muszą się zobowiązać do postępowania w określony sposób. Zasady te może ustalić nauczyciel (i podać je samodzielnie albo przez Zosię i Stasia jako wytyczne Instytutu) lub opracować je wspólnie z klasą. W kodeksie znaleźć się mogą dowolne zasady, które nauczyciel uzna za ważne i potrzebne dla wychowania w jego klasie. Warto zadbać, by nie było ich zbyt wiele (dzieciom trudno będzie zapamiętać wiele szczegółowych zasad) i by były one raczej nakazami, niż zakazami. Poniżej podane są przykładowe zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na raz mówi tylko jedna osoba; • słucham poleceń nauczyciela; • pomagam, jeśli ktoś mnie o to poprosi; • kiedy jestem zły to mówię zamiast bić; • mówię spokojnym głosem; • pracuję wytrwale i dokładnie; • itd. <p>Każde z dzieci powinno pod tymi zasadami złożyć swój podpis lub wykonać symboliczny rysunek.</p> <p>Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa (za pracę podczas ich ustalania lub rzetelne wypełnianie).</p>	
4.	<p>Złożenie przysięgi detektywa Instytutu Detektywów.</p> <p>Po wykonaniu wszystkich zadań nauczyciel podsumowuje, jakie umiejętności nabyły dzieci: to zdolność do logicznego myślenia, spostrzegawczość, dobra pamięć i umiejętność zadawania pytań. Przypomina także o kodeksie – będzie on im towarzyszył podczas wykonywania kolejnych zadań.</p> <p>Każde z dzieci powinno (indywidualnie lub w grupie) wypowiedzieć tekst przysięgi:</p> <p>„Ja, (tu imię), przysięgam, że nie spocznę, dopóki nie rozwiążę wszystkich zagadek prowadzących do zagubionego skarbu. Będę pracować ze wszystkich sił. Nigdy nie opuszczę moich kolegów w potrzebie”.</p> <p>Po złożeniu przysięgi nauczyciel przyznaje każdemu z dzieci prawo do używania Legitymacji detektywa.</p> <p>Nauczyciel żegna się z dziećmi ustalonym wcześniej tajnym znakiem lub gestem.</p>	

O co warto zadbać?

1. Przede wszystkim o oprawę składania przysięgi. Może ona wyglądać w dowolny sposób, warto jednak zadbać, by kojarzyła się dzieciom z czymś niezwykłym i niecodziennym. Atmosferę tajemniczości mogą wprowadzić świece, rekwizyty (lupy, klucze, labirynty, przebrania) lub obecność zaproszonych gości.
2. Nauczyciel powinien się zapoznać z zasadami zbierania i zabezpieczania odcisków palców. Może w tym celu skorzystać z literatury lub materiałów dostępnych w internecie.
3. W kolejnym etapie realizacji projektu potrzebne będą:
 - pomoce (na kartkach lub w formie rekwizytów) do pierwszej części zadania „Torba Sherlocka Holmesa”;
 - można przygotować listę pozytywnych cech opatrzoną ilustracjami.

TAJEMNICE KONTRA DETEKTYWI

Etap trzeci – Depcząc po piętach złodziejowi

Podczas realizacji zadań tego scenariusza dzieci poznają pierwszą wskazówkę prowadzącą ich w stronę zaginionego skarbu: złodziej zdradza fragment swojej tożsamości – wygląd. Niechętny pozostawia też odcisk palca, który (przy pomocy Instytutu Detektywów) pozwoli im odkryć imię i nazwisko złoczyńcy. Dzieci uczą się także wykonywać portret pamięciowy oraz ściągać odciski palców. Lepiej poznają siebie nawzajem oraz ćwiczą zdolność myślenia logicznego i kreatywnego poprzez wykonywanie ćwiczeń dramowych.

Cele: w czasie realizacji tego etapu projektu dziecko:

- wymienia swoje charakterystyczne cechy, w tym zalety;
- zna charakterystyczne cechy swoich kolegów z klasy;
- ćwiczy zdolność myślenia twórczego i logicznego;
- rozwija sprawność grafomotoryczną zwłaszcza w kierunku orientacji przestrzennej na płaszczyźnie.

Metody pracy:

drama, rysunek, praca w grupach.

Potrzebne pomoce dydaktyczne:

a) z zestawu pomocy dołączonego do programu:

- list złodzieja z opisem wyglądu;
- kartę pomocy „Odcisk palca”.

b) samodzielnie wykonane przez nauczyciela:

- rekwizyty lub opis przedmiotów należących do postaci z bajek i filmów dla dzieci;
- (opcjonalnie) listę cech opatrzoną ilustracjami.

LP.	PRZEBIEG	POMOCE/UWAGI
1.	<p>List złodzieja – portret pamięciowy.</p> <p>Nauczyciel wita się z dziećmi ustalonym wcześniej tajnym znakiem lub gestem po czym krótko przypomina im dotychczasową historię poszukiwań skarbu. Motywuje ich dalszego udziału w tropieniu złodzieja. Jako zaprzysiężonych członków Instytutu Detektywów (to duże osiągnięcie!) może zapoznać ich z pierwszą wskazówką wiodącą do odnalezienia skarbu. Nauczyciel odczytuje dzieciom zostawiony przez złodzieja list (list złodzieja z opisem wyglądu):</p> <p><i>„Mój drogi kamracie! Muszę iść do więzienia. Z mamra nie wyjdę pewnie jeszcze przez jakiś czas, ale nie martw się - zostawię Ci wskazówki, jak odnaleźć ukradziony przeze mnie skarb. Będę zostawiał je co jakiś czas. Na wypadek, gdybyś chciał się ze mną skontaktować w kiciu lub gdybym miał pojawić się w okolicy opiszę Ci swój wygląd. W kolejnym liście zostawię Ci narysowaną moją ręką portret. A teraz słuchaj uważnie: twarz mam okrągłą a uszy</i></p>	

	<p><i>odstające. W lewej małżowinie mam okrągły kolczyk. Jestem łysy lecz mam gęste czarne brwi. Lewe oko mam zielone a prawe niebieskie. Pod prawym okiem mam długą bliznę po ostatniej bójkę. Usta mam wąskie i zaciśnięte; brakuje mi lewej jedynki. Często ubieram się na czarno. Bardzo lubię zwierzęta i nigdy żadnego z nich nie skrzywdziłem. Kolejnego listu szukaj ... (tu nauczyciel musi podać wybraną przez siebie datę i miejsce, w którym podłoży kolejny list)”. Na liście znajduje się odcisk palca. Nauczyciel prosi Stasia i Zosię (inscenizacja pacynkami), by wysłali ten odcisk do ekspertyzy do Instytutu Detektywów. Nauczyciel informuje dzieci, że niedługo narysują portret pamięciowy złodzieja, lecz tym razem zadanie będzie trudniejsze – przecież muszą narysować portret osoby, której zupełnie nie znają. Dlatego przed nimi jeszcze kilka zadań. Na szczęście wykonanie każdego z nich to kolejna naklejka i kolejny stopień w Legitymacji detektywa.</i></p>	
<p>2.</p>	<p>Torba Sherlocka Holmes’a – ćwiczenie dramowe.</p> <p>a) Pokaż mi swoją torbę, a powiem ci, kim jesteś. W tym ćwiczeniu dzieci próbują rozpoznać różne postacie literackie lub z bajek czy filmów na podstawie wysłuchanych lub zobaczonych rekwizytów. To ćwiczenie ma przygotować je do kolejnego zadania i pomóc im rozwinąć myślenie logiczne. Przykładowe zestawy rekwizytów to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koszyczek, kawałek futra, kamień, strzelba (Czerwony Kapturek); • sieć, podarta szmatka, pokarm dla rybek (Bajka o Złotej Rybce); • strzała, kawałek kory, piórko z kapelusza, złota moneta (Robin Hood); • buteleczka z kolorowym płynem, stara, gruba księga, mały miś, jagody (Gumisie); • błoto, kubrak z futrem, kawałek zielonej sukni, niebieski kwiatek (Shrek); • itd. <p>b) Moja tajemnicza torba. Każde dziecko w tajemnicy przed innymi przynosi dwie charakterystyczne dla siebie lub związane z jego zainteresowaniami rekwizyty. Wszystkie wkładane są do jednego pojemnika (uważając, by nie uległy rozproszaniu, lecz pozostały sparowane), tak by nikt nie widział, kto jest właścicielem poszczególnych przedmiotów. Nauczyciel zaprasza dzieci do kręgu na dywanie. Informuje dzieci, że jako detektywi powinni mieć dobry zmysł obserwacji. Przed nimi trudne zadanie: na podstawie dwóch wyciągniętych z pojemnika przedmiotów (należących do tej samej osoby) klasa powinna zgadnąć, kto jest ich właścicielem. Kiedy dzieciom uda się zgadnąć (lub nie), osoba, do której należały przedmioty opowiada dlaczego wybrała akurat te i dlaczego są one dla niego ważne. Dodatkowo każde dziecko kalamburami pokazuje swoją cechę: reszta uczniów ma zgadnąć, jaka to cecha. Wcześniej nauczyciel może przygotować listę z zaletami i pozytywnymi cechami (a nawet opatrzyć ją rysunkami), by dzieciom łatwiej było wybrać charakterystyczną dla siebie cechę.</p> <p>Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa.</p>	
<p>3.</p>	<p>Portret pamięciowy złodzieja.</p> <p>Kiedy dzieciom uda się wykonać wszystkie zadania, nauczyciel jest pewny, że teraz dzieci świetnie poradzą sobie z wykonaniem portretu pamięciowego. Jeszcze raz czyta uczniom opis wyglądu złodzieja i zachęca je do sporządzenia portretu. Przypomina dzieciom, że portret będzie lustrzanym odbiciem. Dzieci w parach sprawdzają poprawność wykonanych rysunków.</p> <p>Nauczyciel prosi dzieci by były czujne i informowały go i innych detektywów z klasy, gdyby ktoś podobny pojawił się w okolicy (choć to mało prawdopodobne, przecież miał iść do więzienia).</p>	

	Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa.	
4.	<p>Odciski palców złodzieja.</p> <p>Nauczyciel przypomina, że wciąż czekamy na odpowiedź Instytutu w sprawie odcisku palca, który znajdował się na liście. Być może w archiwum Instytutu znajdują się dane naszego podejrzanego?</p> <p>W tym czasie nauczyciel proponuje dzieciom ściąganie własnych odcisków palców. Można to przeprowadzić przy pomocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odciskania pomalowanych farbą lub atramentem palców; • ściągania odcisków z palców umoczonych w pudrze przy pomocy taśmy klejącej; • a dla bardziej ambitnych: http://www.spryciarze.pl/zobacz/jak-sciagac-odciski-palcow-techniki-kryminalistyczne-1 <p>Na zakończenie dzieci mogą odbić odcisk swojego palca w Legitymacji detektywa.</p> <p>Staś i Zosia przesyłają dzieciom rozwiązanie zagadki z odciskiem palca – nie podadzą jednak odpowiedzi od razu, chcą, by dzieci same poszukały odpowiedzi. Dzieci otrzymają kartę pomocy „Odcisk palca”, na której u góry zaznaczony będzie odcisk ściągnięty z listu, u dołu zaś kilka śladów wraz z imionami i nazwiskami osób, od których pochodzą. Zadaniem dzieci będzie odszukać identyczny ślad. Okaze się, że poszukiwanym jest Alojzy Ogonek.</p> <p>Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa.</p> <p>Nauczyciel żegna się z dziećmi ustalonym wcześniej tajnym znakiem lub gestem.</p>	

O co warto zadbać?

1. By zadanie „Torba Sherlocka Holmesa” była dla dzieci okazją do lepszego poznania się i zaprezentowania własnych zalet. Można rozwinąć to zadanie na wiele różnych sposobów: dzieci mogą pokazywać zdjęcia z przedszkola, opowiadać o swoich zainteresowaniach, poszukiwać zdarzeń ze wspólnej historii klasy, gdzie ktoś zaprezentował się w dobrym świetle, mówić o swoich pomysłach na dorosłe życie, prezentować marzenia itd.
2. Do realizacji kolejnego etapu projektu warto:
 - znaleźć teren, w którym będą mogły odbywać się podchody, zwracając uwagę, by był on bezpieczny a jednocześnie atrakcyjny dla dzieci. Wcześniej można zaplanować wstępny przebieg trasy dla dzieci;
 - zapoznać się z metodyką prowadzenia zajęć metodą burzy mózgów;
 - zastanowić się nad kolejną skrzynką kontaktową złodzieja z „kamratem”.

TAJEMNICE KONTRA DETEKTYWI

Etap czwarty - Na tropie tajemnic

W trakcie działań realizowanych w tym etapie dzieci będą miały możliwość obserwacji innych ale także nauczą się rozwiązywać proste konflikty. Będą uczyć się tropienia w grze „w podchody”, wyciągać wnioski z sytuacji oglądanych na ilustracjach, rozwiązywać proste konflikty. Dowiedzą się, że każda osoba posiada zarówno zalety jak i wady, że nie należy nikogo skreślać nawet największego złoczyńcy, ponieważ on także może się zmienić. W tym etapie złodziej przechodzi przemianę wewnętrzną i chce pomóc swojemu współwięźniowi.

Cele: w czasie realizacji tego projektu dziecko:

- rozwiązuje proste konflikty,
- obserwuje wygląd oraz cechy charakteru innych ludzi ,
- umie uzyskać informacje dotyczące innych osób,
- porusza się zgodnie z podanymi kierunkami, ma poczucie przestrzeni,
- wyciąga proste wnioski z sytuacji, których doświadczyło,
- współpracuje w grupie.

Metody pracy:

burza mózgów, rozmowa, drama, zabawa orientacyjna, obserwacja, dyskusja w grupach.

Potrzebne pomoce dydaktyczne:

a) z zestawu pomocy dołączonego do programu:

- treść listu złodzieja do kolegi „pomoc współwięźniowi” dostępna w załączniku;
- treść listu od Stasia i Zosi „Obserwacja nieznajomych” dostępna w załączniku;
- obrazki z sytuacjami dostępne w załącznikach

b) samodzielnie przygotowane przez nauczyciela:

- bibuła lub inne znaki wizualne albo dźwiękowe do przeprowadzenia „pochodów”

LP.	PRZEBIEG	POMOCE/UWAGI
1.	<p>Przemiana wewnętrzna więźnia - odczytanie listu od złodzieja oraz wyjaśnienie przemian. Dzieci siadają w kręgu na dywanie następuje powitanie dzieci tajnym hasłem. Nauczyciel przypomina o dotychczasowych osiągnięciach uczniów dotyczących poszukiwań i wprowadza ich w kolejny etap, opowiadając historię:</p> <p>Kolega złodzieja nieopatrznie zgubił list jaki otrzymał od więźnia a ten przypadkiem dostał się w ręce nauczyciela, dlatego też teraz dzieci dowiedzą się co w nim było i otrzymają kolejne wskazówki do działań. Z listu wynika, że złodziej siedząc w więzieniu przechodzi pewną przemianę wewnętrzną. Tak pisze do swojego kolegi: (Nauczyciel odczytuje list).</p> <p><i>„Kolego! Zainteresowałem się pewną sprawą, która nie jest mi obojętna. Mój</i></p>	

	<p><i>kumpel z celi wpadł w kłopoty, chcę mu pomóc, ale nie mogę znaleźć rozwiązania. Jego siostra poważnie zachorowała i chciałby się z nią spotkać. Żeby to zrobić, musi się dobrze sprawować, niestety - często jest nerwowy i kłóci się z innymi. Jeśli przełożeni dowiedzą się o tym, nigdy nie dostanie przepustki... Jeśli wiesz, jak można mu pomóc, napisz mi proszę, a udzielę Ci dalszych wskazówek, byś mógł udać się na poszukiwanie skarbu. Czekam na wieści od Ciebie – napisz na adres, który zostawię Ci naszej tajnej skrytce. Alojzy O.”</i></p> <p>Ponieważ dzieci bywają bardzo ciekawe świata i czasami próbują zweryfikować podawane przez nauczyciela informacje np. w Internecie należy zadbać o to, aby nie dołączać adresu zakładu karnego, a np. zamiast tego podać skrzynkę pocztową. Dajemy wtedy uczniom dodatkową wiedzę o sposobie przekazywania korespondencji i unikamy ewentualnych pytań o konkretny zakład karny.</p> <p>W dalszej części spotkania nauczyciel zwraca uwagę dzieci na to, że „nasz złodziejaszek” chce pomóc innemu współwięźniowi. Wskazuje dzieciom, że to już jego druga (oprócz pomagania zwierzętom) pozytywna cecha. Pomimo tego, że zachował się szkaradnie, ukradł skarb i obecnie znajduje się w więzieniu, ma nie tylko wady, ale i zalety. Podobnie jest z każdym człowiekiem: posiadamy nie tylko wady, z którymi powinniśmy starać się walczyć, ale i zalety, dzięki którym łatwiej nam żyć i funkcjonować w społeczności. Nauczyciel informuje dzieci, że wspólnie zastanowią się, co doradzić koledze więźnia - by jednak mogły skutecznie to uczynić, muszą najpierw sami nauczyć radzić sobie w różnych sytuacjach i rozwiązywać kłopotliwe sprawy.</p> <p>Do listu od złodzieja jest także dołączony jego portret. Po obejrzeniu i porównaniu z portretami rysowanymi przez dzieci w poprzednim etapie można go umieścić w widocznym miejscu w klasie.</p>	
2.	<p>Obserwacja innych - odczytanie listu od starszych kolegów z Instytutu. Nauczyciel informuje dzieci, że otrzymał list od Stasia i Zosi. Odczytuje jego treść:</p> <p><i>„Kochani! W pobliżu szkoły zaobserwowaliśmy dziwnie zachowujących się ludzi. Może to jacyś znajomi tego osobnika, który ukradł nasz skarb? Musicie mieć oczy szeroko otwarte i bacznie przyglądać się wszystkim mijanym osobom. Każda z nich to może być ktoś, kto współdziała z naszym wspólnym wrogiem! Pamiętajcie też, że nie wszyscy mają złe zamiary. Uczcie się śledzić podejrzanych i przeprowadzać prawidłową dedukcję. Życzymy powodzenia! Staś i Zosia”.</i></p> <p>Nauczyciel wyjaśnia dzieciom, na czym polega uważna obserwacja. Zwraca uwagę, że wymienione w liście osoby mogą być niewinne: z tego powodu obserwacja musi być dyskretna i nie sprawiać nikomu przykrości. Niedopuszczalne jest bezczelne podglądanie lub niewłaściwe zadawanie pytań. Wskazuje uczniom, na jakie ślady i zachowania innych osób warto zwracać uwagę. Wyjaśnia także, czym jest dedukcja i jak ważne mogą okazać się małe, na pozór nieistotne szczegóły.</p> <p>Nauczyciel prosi dzieci, by przez najbliższy czas (od jednego do kilku dni) uważnie obserwowały swoje otoczenie w poszukiwaniu dziwnie zachowujących się osób. Podaje przykłady takiego zachowania: przechodzenie w niedozwolonym miejscu przez ulicę, dziwny ubiór, zatrzymywanie się samochodem w niedozwolonym miejscu, zaczepianie dzieci przez starsze osoby, pukanie do domu i pytanie, kto jest w środku... itp.</p>	
3.	<p>Ćwiczenia w „śledzeniu” – zabawa orientacyjno - ruchowa w podchody.</p> <p>Nauczyciel może przygotować trasę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w pobliżu szkoły z ukrytymi zadaniami; 	

	<ul style="list-style-type: none"> • w urozmaiconym terenie (las, park, łąka), gdzie uczestnicy będą poruszać się szukając znaków patrolowych lub kawałków bibuły; • w miejscu, gdzie uczestnicy będą poszukiwać oddalającej się osoby wysyłającej sygnały świetlne (np. latarką) lub dźwiękowe (np. gwizdkiem). <p>Nauczyciel przygotowuje trasę według własnego pomysłu wykorzystując otoczenie szkoły i posiadane pomoce (jeśli ma do pomocy drugiego dorosłego może podzielić klasę na dwa zespoły, z których jeden zostawia ślady a drugi szuka i odnajduje znaki).</p> <p>Po zakończonej zabawie nauczyciel dostrzega postępy jakie zrobiły dzieci, chwali ich za poszczególne zadania z trasy a na koniec ponieważ nauczyli się tropić i uważnie obserwować dostają nagrodę w postaci kolejnej naklejki. Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa.</p>	
4.	<p>Ćwiczenia logicznego myślenia i wyciągania wniosków o przyczynach zachowania ludzi na podstawie historyjek - obrazków. Nauczyciel przypomina uczniom, iż posiadają już pewne umiejętności pomocne w odnalezieniu skarbu, ale że bardzo ważną cechą detektywa jest także właściwe wyciąganie wniosków, umiejętność myślenia, dostrzegania przyczyn różnych zachowań ludzi oraz dedukcji. W związku z tym poćwiczą te umiejętności, aby szybciej i efektywniej znaleźć ukryty skarb. Nauczyciel dzieli uczniów na pięć grup. Dzieci otrzymują od Stasia i Zosi 5 ilustracji (w załączniku). Każda z grup otrzymuje po jednym obrazku. Grupy mają za zadanie określić, co przydarzyło się przedstawionym na ilustracjach osobom. Ważne jest określenie przyczyn tych sytuacji - tego, co do nich doprowadziło. Obrazki przedstawiają:</p> <ol style="list-style-type: none"> pana ze smyczą w rękę ale bez psa, z naprzeciwka idącego nieco zagniewanego mężczyznę z psem na rękach; chłopca z rozbitym rowerem a obok drugiego chłopca z kijem w rękę, elegancko ubranego; grupę dzieci, na jej końcu – nieco z tyłu – jedno z dzieci, bardzo smutne z fantastyczną zabawką w ręce; dwójkę dzieci przy torcie urodzinowym, na stole wiele prezentów, obydwójce są zagniewani; mamę idącą za rękę z dwójką dzieci: jedno z nich jest bardzo zadowolone, a drugie z nich bardzo zagniewane; <p>Na koniec pracy grupowej dzieci przedstawiają wnioski odnośnie każdej z sytuacji. Inne dzieci mogą komentować te wypowiedzi.</p>	
5.	<p>Odgrywanie rozwiązań sytuacji z otrzymanych wcześniej ilustracji (przygotowanych w grupach) na forum klasy - drama. Nauczyciel informuje dzieci, że złodziej potrzebuje rozwiązania problemów swojego kolegi. Jeśli mu pomożemy, będziemy o krok bliżej rozwiązania zagadki zaginionego skarbu. Najpierw poćwiczmy rozwiązywanie problemów innych po to, abyśmy lepiej mogli pomóc więźniowi. Dzieci w grupach rozmawiają o tym, jak należałoby rozwiązać sytuacje z obrazków, które otrzymały wcześniej. Następnie przy pomocy dramy pokazują to innym dzieciom. Nauczyciel powinien pomóc tym grupom, którym będzie trudno znaleźć rozwiązanie lub trudno odegrać to co wymyśliły dzieci. Rozwiązanie problemu powinno być pozytywne dla wszystkich.</p> <p>Należy zadbać o to, aby po zakończonym odgrywaniu ról powiedzieć każdemu z dzieci, że nie jest już tą osobą, którą odgrywało a sobą, np. Teraz z powrotem jesteś już Jasiem. Jest to ważne, aby dziecko nie utożsamiało się z graną postacią i nie przenosiło odgrywanych emocji, szczególnie tych nieprzyjemnych. Czasem uczniowie bardzo silnie wchodzą w role a tym sposobem</p>	

	<p>możemy ich uwolnić od trwania w nich.</p> <p>Po zakończonej prezentacji w nagrodę za to, że dzieci tak świetnie poradziły sobie z rozwiązaniem kłopotliwych sytuacji każde z nich otrzymuje naklejkę do Legitymacji detektywa, którą wkleja w odpowiednie miejsce przy konkretnym zadaniu. Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa.</p>	
6.	<p>Obserwacje innych - wnioski i spostrzeżenia. Nauczyciel pyta dzieci (po kilku dniach obserwacji) co zaobserwowały? czy zdarzyło się coś niepokojącego? czy jakaś osoba wydała się im podejrzana? czy jakaś osoba zachowywała się niewłaściwie? itp. Przy okazji rozmowy o różnych zaobserwowanych sytuacjach należy zwrócić uwagę na te, które mogą być niebezpieczne i wspólnie rozważyć jak należałoby zachować się np. jeśli ktoś obcy puka do drzwi a jesteśmy sami?, gdy ktoś zaczepia i proponuje podwiezienie samochodem?, gdy ktoś obcy częstuje słodyczami ? itp.</p>	
7.	<p>Wspólne pisanie listu do złodzieja - burza mózgów. Dzieci siedzą w kręgu na dywanie i dyskutują w jaki sposób pomóc więźniowi, podają propozycje, które nauczyciel zapisuje na tablicy lub szarym papierze. Spośród nich wspólnie wybierają te, które pomogą rozwiązać problem.</p> <p>Nauczyciel zapisuje wszystkie propozycje dzieci niczego na początku nie negując, potem wspólnie dzieci zastanawiają się czy podane propozycje posłużą rozwiązaniu problemu i wybierają te, które będą właściwe (tu nauczyciel może zasugerować pewne swoje spostrzeżenia aby wykluczyć te, które nie przyniosą rozwiązań lub będą niezgodne z wartościami i zasadami preferowanymi w klasie).</p> <p>Dzieci dyktują nauczycielowi treść listu do złodzieja, który nauczyciel zapisuje. Dzieci adresują kopertę i wrzucają do skrzynki lub nauczyciel obiecuje, że zrobi to wracając do domu.</p>	
8.	Nauczyciel żegna się z dziećmi umówionym tajnym znakiem.	

TAJEMNICE KONTRA DETEKTYWI

Etap piąty - Niewidzialny atrament

Ten etap realizacji jest kolejnym krokiem do odnalezienia skarbu. Więzien chce naprowadzić swojego kolegę do miejsca ukrycia zabranej własności Instytutu. W tym celu potrzebuje informacji o położeniu ważnych punktów danej miejscowości, aby móc narysować mapę i przekazać ją swojemu koledze. To zaś pozwala dzieciom zapoznać się ze swoją miejscowością, punktami użyteczności publicznej i pracującymi tam ludźmi. W trakcie tego etapu uczniowie bawiąc się niewidzialnym atramentem oraz grą planszową, którą sami stworzą, uczą się wyrażania swoich potrzeb w taki sposób, aby nie ranić innych a także szukania pomocy w rozwiązywaniu własnych problemów oraz dostrzegania potrzeb drugiej osoby.

Cele: w czasie realizacji tego projektu dziecko:

- jest odważne i podejmuje decyzje,
- jasno wyraża swoje potrzeby,
- prosi o pomoc, jeśli jej potrzebuje,
- zadaje pytania i prowadzi wywiad z osobą dorosłą,
- współpracuje w grupie,

Metody pracy:

praca w grupach, gra planszowa, wywiady, tworzenie listu, dyskusja.

Potrzebne pomoce dydaktyczne:

a) z zestawu pomocy dołączonego do programu:

- treść listu od złodzieja „ważne miejsca informacją do mapy” dostępna w załączniku,
- treść listu od Stasia i Zosi „jak odczytać niewidzialny atrament” dostępna w załączniku,

b) samodzielnie przygotowane przez nauczyciela:

- treść listu od złodzieja z charakterystycznymi obiektami danej miejscowości (jeden punkt napisany niewidzialnym atramentem)
- szary karton,
- małe kartoniki formatu A6,
- flamastry,
- kredki,
- aparat fotograficzny,
- sok z cytryny,
- żelazko,
- materiały do budowania wieży z makaronu: 3-4 paczki makaronu typu penne, cannalloni, spaghetti, słomki, zakrętki, baloniki i in. według uznania

LP.	PRZEBIEG	POMOCE/UWAGI
1.	<p>Moja miejscowość - cechy charakterystyczne ważnych miejsc i obiektów - odczytanie listu od złodzieja, rozmowa. Powitanie tajnym hasłem, usadzenie dzieci w kole na dywanie. Nauczyciel przypomina, jakie działania ostatnio zostały przeprowadzone przez dzieci, aby odnaleźć zaginiony skarb. Wyjaśnia, że niezbędne jest podjęcie kolejnych zadań, ponieważ dzieci są już zapewne coraz bliżej rozwikłania zagadki. Informuje, że w tajnej skrytce znów pojawił się list złodzieja do swojego kolegi. Jeśli zapoznają się z jego treścią, być może przybliży ich to do odnalezienia skarbu.</p> <p>Nauczyciel odczytuje kolejny list od złodzieja.</p> <p>„Drogi kolego. Mam zamiar poinformować Cię gdzie ukryłem skarb i narysować Ci do niego drogę. Mnie ten skarb już nie kręci, chyba trochę się zmieniłem w tym więzieniu. Nie wszystko jest takie proste i łatwe. Pamiętam dobrze samo miejsce ukrycia, ale okolica była dla mnie nowa i nie do końca orientuję się w położeniu głównych punktów tej miejscowości. Gdybyś mógł mnie naprowadzić byłoby mi łatwiej. Potrzebuję informacji i wskazania, gdzie leżą okoliczne: sklepy, ośrodek zdrowia, straż pożarna, rzeka, biblioteka, pomnik, apteka. Gdybym zapomniał o jakimś ważnym punkcie tej miejscowości to też mi go opisz. Jeśli chodzi o szkołę, z której ukradłem skarb, to pamiętam tylko duży plac albo boisko; poza tym niewiele mogę sobie przypomnieć. Kiedy będziesz posiadał najważniejsze wiadomości - daj znać. Pozdro.</p> <p>PS. Aha, jak się zastanowię to napiszę Ci konkretnie, o jakich miejscach najbardziej potrzebuję informacji.</p> <p>W liście nie są wymienione konkretne obiekty, ponieważ rolą nauczyciela jest, aby te, które uważa za ważne i charakterystyczne dla danej miejscowości znalazły się w dodatku do listu (kolejnym liście). Należy wcześniej porozmawiać z dziećmi, jakie cechy charakterystyczne dostrzegają w swojej miejscowości, jakie miejsca są godne uwagi, gdzie mieszczą się budynki użyteczności publicznej, kto w nich pracuje i czym się zajmuje? Itp. Nauczyciel wypisze je potem w liście od złodzieja, który sam napisze, a który zostanie odczytany w następnej kolejności (punkt 2). Powinno być ich tyle, na ile grup zostanie podzielona klasa (w tym programie jest ich pięć).</p> <p>Następnie nauczyciel w krótkiej rozmowie motywuje dzieci do zaangażowania się w poznawanie charakterystycznych miejsc, dzięki temu będą mogły mieć tyle samo informacji, co złodziej i łatwiej im będzie odszukać skarb. Być może, jeśli dzieci wcześniej od złodzieja będą dobrze orientować się w położeniu różnych miejsc i zdobędą informacje, co mieści się w danym punkcie, czym zajmują się ludzie tam pracujący, lub jak wygląda dany budynek szybciej domyślą się gdzie tak naprawdę złodziej mógł ukryć własność Instytutu. Jednocześnie znając teren wokół szkoły łatwiej im będzie poruszać się po nim. Skoro te informacje są potrzebne złodziejowi to im też na pewno będą przydatne.</p> <p>Nauczyciel nawiązuje także do listu złodzieja i zwraca uwagę na to, że Szanowny Alojzy zaczął inaczej myśleć, nie chce już odzyskać skarbu, zmienił się trochę i chce nawet narysować swojemu koledze mapę do jego odnalezienia. To dobry znak, ludzie czasem po wpływie przemyśleń zmieniają swoje zachowania i poglądy, dlatego też nie należy nikogo osądzać po jakimś czynie, ale poznać go lepiej.</p>	
2.	<p>Zagadkowy list - nie wszystko jest jasne. Nauczyciel przekazuje dzieciom kolejny list od złodzieja, który stworzył wypisując ważne punkty w danej miejscowości, o których dzieci będą miały zebrać informacje. W liście są wypisane wszystkie obiekty z wyjątkiem ostatniego - ten musi być napisany</p>	

	<p>sokiem z cytryny tak, aby był niewidoczny i aby dzieci nie mogły go odczytać. Jak napisać tekst niewidzialnym atramentem można dowiedzieć się korzystając np. ze strony: http://przyrodana6.blogspot.com/2010/11/niewidzialne-pismo-atrament-sympatyczny.html</p> <p>Nauczyciel wybiera tyle miejsc do zebrania informacji, na ile grup podzieli klasę (w scenariuszu jest ich pięć), tak, aby każda odpowiadała za jeden punkt. Ponieważ dzieci nie potrafią odczytać ostatniego punktu w liście nauczyciel powinien zadać o to, aby postarały się pomyśleć, co mogą zrobić i kogo poprosić o pomoc. Ważne jest, aby to dzieci podawały różne propozycje, jedną z nich powinna być pomoc Stasia i Zosi, jako znawców i badaczy, członków Instytutu. Jeśli dzieci nie wpadną na taki pomysł należy go odrzucić.</p>					
3.	<p>Prośba o pomoc - pisanie listu wspólnie przez nauczyciela i dzieci do Stasia i Zosi.</p> <p>Ponieważ dzieci nie będą potrafiły odczytać, co jest napisane w 5 punkcie wobec tego muszą się zwrócić o pomoc do Stasia i Zosi – napisać do nich list i poprosić jasno o pomoc, – czego potrzebują. Wspólnie ustalają, co powinno w nim być i jak poprosić o pomoc starszych kolegów. Nauczyciel wyjaśnia, że proszenie o pomoc jest ważną umiejętnością i nie należy się wstydzić, jeśli ktoś czegoś nie wie. Właśnie w takich sytuacjach należy szukać odpowiedzi w różny sposób (np. w podręcznikach, słownikach, poradnikach) a jednym z nich jest pytanie tych, którzy mają specjalistyczną wiedzę. Jeśli prosimy kogoś o pomoc to wiemy także, czego potrzebujemy, znamy swoje potrzeby i w odpowiedni sposób o nich mówimy.</p> <p>Dzieci układają treść listu do Stasia i Zosi a nauczyciel zapisuje jego treść. List wysyłają dzieci na adres podany w scenariuszu do etapu 2.</p>					
4.	<p>Tworzenie gry planszowej.</p> <p>Zanim dzieci otrzymają odpowiedź na list i dowiedzą się jak odczytać ukrytą informację, muszą posiadać nową umiejętność: jasnego zwracania się o pomoc w różnych sytuacjach (zarówno do swoich kolegów jak i osób dorosłych) i wyrażania swoich potrzeb. Aby nauczyć się tego dzieci we współpracy z nauczycielem przygotowują grę planszową:</p> <p>a) Każda z pięciu grup otrzymuje po trzy sytuacje, które ma zilustrować na małych kawałkach papieru wielkości A6. Przykładowe sytuacje podane są w tabelce pod tekstem. Dzieci mają za zadanie narysować przekazaną przez nauczyciela sytuację. Nauczyciel może wykorzystać podane poniżej sytuacje, ale też może wymyślić swoje w zależności od problemów, jakie pojawiają się w klasie.</p> <table border="1" data-bbox="286 1589 1202 2109"> <thead> <tr> <th data-bbox="286 1589 719 1655">Sytuacja</th> <th data-bbox="719 1589 1202 1655">Przykładowe komunikaty</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="286 1655 719 2109">Kolega zabrał mi zabawkę</td> <td data-bbox="719 1655 1202 2109"> Wziąłeś zabawkę, którą się bawiłem; Oddaj mi ją; Chcę abyś mi ją oddał, wziąłeś bez pytania; Jeśli chcesz coś ode mnie najpierw poproś; Chciałbym abyś oddał mi zabawkę, możemy też pobawić się razem, jeśli chcesz; Możesz ją wziąć jak skończę się bawić; Weźmiesz ją jak ja skończę zabawkę; </td> </tr> </tbody> </table>	Sytuacja	Przykładowe komunikaty	Kolega zabrał mi zabawkę	Wziąłeś zabawkę, którą się bawiłem; Oddaj mi ją; Chcę abyś mi ją oddał, wziąłeś bez pytania; Jeśli chcesz coś ode mnie najpierw poproś; Chciałbym abyś oddał mi zabawkę, możemy też pobawić się razem, jeśli chcesz; Możesz ją wziąć jak skończę się bawić; Weźmiesz ją jak ja skończę zabawkę;	
Sytuacja	Przykładowe komunikaty					
Kolega zabrał mi zabawkę	Wziąłeś zabawkę, którą się bawiłem; Oddaj mi ją; Chcę abyś mi ją oddał, wziąłeś bez pytania; Jeśli chcesz coś ode mnie najpierw poproś; Chciałbym abyś oddał mi zabawkę, możemy też pobawić się razem, jeśli chcesz; Możesz ją wziąć jak skończę się bawić; Weźmiesz ją jak ja skończę zabawkę;					

Koleżanka obraziła mnie brzydkim słowem	Jest mi bardzo przykro, jak tak do mnie mówisz Nie chcę abyś mnie tak nazywała Powiedz mi to normalnie a nie przezywaj
Boli mnie brzuch	Czuję się źle i chciałabym teraz побыć sama Potrzebuję jakiegoś lekarstwa Nie mam ochoty na zabawę, bo źle się czuję Czy może pani zadzwonić do moich rodziców, bo boli mnie brzuch
Nie mam ochoty na zabawę z kolegami	Chcę teraz побыć sam Pobawię się z wami później Dziękuję za zaproszenie skorzystam jutro
Jest mi smutno, bo mama pojechała i nie ma jej już tydzień	Czy mógłbym zadzwonić do mamy? Czy mógłbym się przytulić? Jest mi smutno i nie mam ochoty na zabawę
Chciałbym pobawić się nową zabawką kolegi	Czy mogę pobawić się z tobą? Masz fajną zabawkę, co mogę zrobić, aby się nią pobawić? Czy możesz mi ją dać do zabawy? Zamienimy się naszymi zabawkami?
Brakło mi 50 gr do kupna chrupek	Czy możesz mi pożyczyć? Brakuje mi 50 gr., co mogę zrobić? Czy możesz mi oddać te 50 gr., które tobie pożyczyłem ?
Zapomniałem farb, a są dziś potrzebne	Czy mogę z tobą malować? Czy możesz mi pożyczyć? Proszę pani czy mogę rysować kredką? Czy mogę pójść do sklepiku i kupić sobie farby?
Niechcący wyrwałem stronę z elementarza	Kto może mi pożyczyć taśmę? Czy mogę czytać razem z tobą? Czy pomoże mi pani ją skleić?
Boli noga a jest wychowanie fizyczne	Czy mogę dzisiaj nie ćwiczyć? Czy mogę nie wykonywać niektórych ćwiczeń? Czy zadzwoni pani do mamy i powie, że źle się czuję?
Zgubił ołówek i nie wie, gdzie jest	Pomożesz mi szukać? Czy mogę pożyczyć od ciebie? Czy ktoś ma dwa ołówki?
Koleżanka porwała mi rysunek na zajęcia	Chce żebyś mnie przeprosiła Chce żebyś go teraz skleiła Chciałabym abyś powiedziała pani, co zrobiłaś To nie było miłe, zanim weźmiesz coś mojego spytaj.

1. PROJEKT SPOŁECZNY

<p>Dzieci jadą na wycieczkę i nie wie, z kim będzie siedział w autobusie</p>	<p>Chciałbym z tobą siedzieć, zgadzasz się? Proszę pani, z kim mogę siedzieć? Jest mi smutno czy może mi pani pomóc? Boję się, że będę siedział sam. Kto z was ze mną siądzie?</p>	
<p>Koledzy się z niego śmieją, bo nie strzelił gola na wychowaniu fizycznym</p>	<p>Jest mi przykro, że się ze mnie śmiejecie. Przestańcie, nie zrobiłem tego specjalnie. Jestem dobry w czymś innym, to nieładnie się z kogoś śmiać.</p>	
<p>Poplamiłam sobie sukienkę ketchupem</p>	<p>Czym się usuwa plamę z ketchupu? Czy mogę wyjść do łazienki to sprać? Kto mi pożyczy chusteczki? Czy pomożesz mi to usunąć?</p>	
<p>b) Dzieci w grupach zastanawiają się, jakich komunikatów można użyć w danej sytuacji, jak powiedzieć o tym koleżance, koledze, pani w szkole, innemu dorosłemu. Niezbędna jest tu pomoc nauczyciela w każdej z grup. Dzieci głośno wypowiadają te komunikaty, tak, aby mogły je zapamiętać (lub potem użyć podobnych). Warto podczas tych zajęć zwrócić uwagę, aby dzieci umiały powiedzieć, czego potrzebują i nie mówiły do swojego kolegi np., „Czego płaczesz? Nie płacz to nie wypada”, ale np. „Widzę, że jesteś smutny”, „Płaczesz, powiedz mi jak mogę ci pomóc?” lub do nauczyciela: „Proszę pani on zabrał mi zeszyt”, ale aby potrafiły powiedzieć to koledze, który to zrobił: „Chciałbym go z powrotem”. Celem działań dziecka ma być w tym przypadku odzyskanie swojej własności a nie skarżenie. Wyrażanie swoich potrzeb w sposób niekrzywdzący innych to jednocześnie umiejętność szukania pomocy w rozwiązaniu własnych problemów, ale także sztuka dostrzegania potrzeb drugiej osoby. To trudna umiejętność, jednak bardzo ważna i przydatna w życiu. (Można dowiedzieć się więcej z publikacji Internetowych lub pozycji książkowych, np. http://www.chinmed.com/index.php?id=144&dzial=5).</p> <p>c) Nauczyciel podpisuje narysowane przez dzieci sytuacje nadając im podany przez dzieci tytuł.</p> <p>d) Nauczyciel na dużej kartce szarego papieru rysuje około 30 - 45 pól (na zasadzie węża) wielkości podobnej do kartoników rysowanych przez dzieci (w zależności od liczebności klasy i zdolności dzieci do skupiania uwagi/czasu, jakim dysponuje nauczyciel).</p> <p>e) Dzieci nakleją swoje narysowane sytuacje w taki sposób, by one stanowiły, co drugie lub co trzecie pole z pól już narysowanych.</p>		
<p>5.</p>	<p>Zabawa w grę planszową. Wszystkie dzieci gromadzą się wokół narysowanej planszy. Każda z grup otrzymuje jeden pionek. Dzieci rzucają kostką i przesuwiają się o tyle pól, ile oczek wypadło. Jeśli zatrzymają się na polu z obrazkiem, aby je zająć muszą jasno powiedzieć, czego im potrzeba w danej sytuacji - wydać odpowiedni komunikat. Jeśli się nie uda – grupa cofa się o dwa pola. Wygrywa grupa, która jako pierwsza dotrze do mety. W grę można grać więcej niż jeden raz podczas innych zajęć ćwiczących jasne komunikowanie się.</p>	

	<p>Wszystkie dzieci, które prawidłowo używały komunikatów zdobyły umiejętność jasnego wyrażania potrzeb, mogą w związku z tym otrzymać naklejkę do swojej legitymacji.</p> <p>Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa.</p>	
6.	<p>Jak odczytać niewidzialny atrament? - odczytanie listu, na który odpisali Staś i Zosia.</p> <p>Nauczyciel po usadzeniu dzieci na dywanie odczytuje im list, który przysłali Staś i Zosia.</p> <p>„Kochani pomocnicy! Wiemy, że bardzo zaangażowaliście się w rozwiązanie naszej sprawy i bardzo chcecie nam pomóc. Dziękujemy za waszą pracę! W zamian za to podpowiemy wam, jak odczytać brakujący fragment. Najprawdopodobniej jest to wiadomość zapisana niewidzialnym atramentem (inaczej: atramentem sympatycznym) i można ją odczytać tylko za pomocą podgrzania. W naszym Instytucie czasem posługujemy się takim sposobem, aby przekazać sobie ważne informacje i aby nikt się o nich nie dowiedział. Musicie przeprosować tę kartkę ciepłym żelazkiem a wtedy napis powinien się pojawić. To wspaniała metoda dla tajnych znaków. Widzimy też, że uczycie się prosić o pomoc. To ważna umiejętność, którą każdy powinien posiadać. Czasem z nami jest jak z niewidzialnym atramentem – zdaje nam się, że inni potrafią odczytać, o co nam chodzi, a to niekoniecznie prawda. Dlatego tak ważne jest, by jasno zwracać się o pomoc. Wasz list dowodzi, że umiecie to robić. Ćwiczcie jak najwięcej. Życzymy powodzenia! Staś i Zosia”.</p> <p>Nauczyciel w trakcie krótkiej rozmowy motywuje dzieci do odczytania ostatniego fragmentu listu od złodzieja.</p>	
7.	<p>Ostania wiadomość z listu złodzieja - odczytywanie listu od złodzieja napisanego niewidzialnym atramentem, zabawa niewidzialnym atramentem - zaplanowanie wywiadów w określonych miejscach.</p> <p>Ponieważ uczniowie wiedzą już jak można odczytać wiadomość - ostatnie miejsce w danej miejscowości - nauczyciel przygotowuje niezbędne przedmioty potrzebne do pracy a dzieci wspólnie pod nadzorem nauczyciela starają się przeczytać tekst napisany niewidzialnym atramentem.</p> <p>a) Dzieci za pomocą żelazka lub świecy (tu ważne zachowanie bezpieczeństwa przez nauczyciela) odczytują ostatni fragment listu - ostatnie miejsce do odnalezienia i „zbadania” przez nich. Wiedzą już o wszystkich punktach miejscowości, które chce poznać więźni. Nauczyciel planując pracę przydziela odpowiednim grupom wybrane miejsca i określa czas, w jakim mają zebrać potrzebne informacje. Jest to zadanie, które dzieci mogą wykonać po lekcjach z rodzicami, w grupach, z innymi dorosłymi lub całą klasą. Jeśli nauczyciel decyduje, że cała klasa wspólnie będzie udawać się do kolejnych miejsc jest to czas na to, aby zaplanować wyjście, które powinno odbyć się pod koniec tego etapu, po zakończeniu zadań związanych z wyrażaniem potrzeb i współpracy (patrz punkt 7). Wtedy wszyscy udadzą się kolejno do danych punktów z tym, że konkretna grupa będzie przeprowadzała wywiad, obserwowała, notowała, zapamiętywała, fotografowała itp. w „swoim miejscu”. Każda z grup przed wyjściem powinna także otrzymać od nauczyciela przynajmniej po 3 pytania, na które ma znaleźć odpowiedź w danym punkcie.</p> <p>b) Zabawa niewidzialnym atramentem. Nauczyciel stwierdza, że taki sposób szyfrowania informacji może być bardzo ciekawy i zachęca dzieci do spróbowania posługiwania się takim pismem. Dzieci w grupach wykonują napisy lub rysunki używając wybranych pomocy (soku z cytryny, octu itp.), przekazują</p>	

	<p>je innej grupie, która odczytuje zaszyfrowane informacje (każda grupa przekazuje o jedną dalej, tak, aby wszyscy wymienili się kartkami). Nauczyciel dodatkowo wyjaśnia zasady bezpieczeństwa po to, aby dzieci bawiąc się tak w domu zawsze robiły to w obecności dorosłej osoby, aby nie używały otartego ognia oraz żelazka, wyjaśnia konsekwencje niewłaściwych zabaw.</p> <p>Po zakończeniu zabawy w odczytywanie informacji każde z dzieci może otrzymać naklejkę do swojej legitymacji, ponieważ wykazało się sprytem. Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa.</p>	
8.	<p>Makaronowa wieża - budowanie wieży z makaronu w grupach - współpraca i jasne wyrażanie potrzeb.</p> <p>Uczniowie są sprytni i potrafią wyrażać swoje potrzeby, a także rozpoznają potrzeby innych. Nauczyciel przypomina im o tym i zachęca do kolejnej zabawy, w której będą musiały wykazać, że rzeczywiście to potrafią. Dzieli ich na pięć grup (mogą to być te same grupy, w których pracują dotychczas lub inne) i każdej z grup rozdaje potrzebne pomoce. Należy przygotować: 3-4 paczki makaronu (penne, cannelloni, spaghetti itp.), słomki, zakrętki, baloniki, taśma klejąca, nożyczki i inne wymyślone przez nauczyciela. Każda z grup ma za zadanie zbudować wieżę, która będzie sięgała na wysokość stolika, nie przewróci się i będzie stała np. około 1 minuty. Podczas zabawy dzieci mają współpracować i mówić o swoich potrzebach. W tym celu można np. każdej z grup dać tylko jedno nożyczki, które trzeba będzie sobie pożyczać lub podzielić „niesprawiedliwie” pomoce między poszczególne grupy dając jednej grupie tylko makaron i taśmę a innej makaron i słomki itp. Należy przy tym powiedzieć, że mają możliwość wymiany, ale tylko wtedy, kiedy we właściwy sposób zwrócą się o daną rzecz do swoich kolegów. Uczniowie powinni podzielić się zadaniami w swoich grupach i dążyć do jak najszybszego, ale i dokładnego wykonania zadania.</p> <p>Po zakończonej zabawie nauczyciel może przyznać naklejkę za nabytą umiejętność współpracy. Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa.</p>	
9.	<p>Podsumowanie pracy z wywiadami i charakterystycznymi punktami danej miejscowości - pisanie listu do złodzieja.</p> <p>a) Zebranie informacji. W punkcie 6a nauczyciel zaplanował zadania dla poszczególnych grup i przydzielił miejsca charakterystyczne dla danej miejscowości do każdej z nich. Nadszedł czas, aby teraz podsumować to, co uczniowie zobaczyli, zdobyli i zapamiętali. Nauczyciel przypomina o prowadzonych wywiadach i w trakcie rozmowy uczniowie z kolejnych grup opowiadają o tym, czego dowiedzieli się w ich trakcie.</p> <p>Ponieważ w trakcie wywiadów uczniowie wykazali się dużą odwagą mogą otrzymać kolejną naklejkę za trud włożony w zebranie ważnych informacji. Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa.</p> <p>b) Pisanie listu do złodzieja. Na zakończenie nauczyciel pisze z klasą list do złodzieja (nauczyciel pisze a uczniowie dyktują), w którym opisuje charakterystyczne punkty dla danej miejscowości i wysyła go do złodzieja, po to, aby móc uzyskać dalsze wskazówki do zaginionego skarbu. W określonym czasie czeka na wskazówki od niego w „dziupli”.</p>	
10.	<p>Wywiad z zaproszonym policjantem - podsumowanie pracy z obserwacją i wywiadem. Ten punkt może, lecz nie musi być obligatoryjnie wykorzystany przez nauczyciela. Jest to zależne od możliwości i czasu, jakim dysponuje nauczyciel. Jest to jednak zadanie, które pozwoli dzieciom utrwalić wiadomości</p>	

	<p>na temat zbierania informacji, obserwacji, będą miały możliwość przeprowadzenia wywiadu z osobą, która, na co dzień zajmuje się przestępcami, wykazuje się silnymi cechami charakteru itp. Dzieci mogą uzyskać odpowiedzi na różne pytania np.: Co to znaczy być odważnym? Jak się prowadzi wywiady i przesłuchania? Czemu policja ściga złoczyńców? Jakimi metodami się posługuje? Jak odczytuje ślady? Jakie są ślady? Jak dzieci powinny się zachować, gdyby doszło do spotkania ze złodziejem? Kiedy one mogą prosić policję o pomoc? Co to jest przestępstwo – rodzaje? itp. Nauczyciel wspólnie z uczniami może przygotować zestaw pytań, na które chcieliby znaleźć odpowiedź. Spotkanie można też zorganizować np. przy okazji wprowadzania zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym czy poznawania różnych zawodów.</p>	
--	--	--

TAJEMNICE KONTRA DETEKTYWI

Etap szósty - Dokąd wiedzie mapa?

Ten etap doprowadza dzieci do mapy i wskazówek ukrycia skarbu. Jest częściowym uwieńczeniem ich wysiłków, podjętych zadań i w pewnym sensie nagrodą za pracę, jaką wykonali. Zdania, jakie otrzymają w tym etapie pozwolą im zebrać fragmenty mapy i ustalić miejsce ukrycia skarbu. Jednak, aby tego dokonać muszą najpierw odnaleźć swoje zalety, umieć je wykorzystać do poszczególnych zadań a także umieć motywować swoich kolegów.

Cele: w czasie realizacji tego projektu dziecko:

- współpracuje w grupie,
- umie wymienić swoje zalety,
- wykorzystuje swoje zalety w zadaniach, w których są one potrzebne,
- motywuje kolegów z klasy do prawidłowego wykonania zadań;

Metody pracy:

praktyczne ćwiczenia, działanie według instrukcji, rysunek

Potrzebne pomoce dydaktyczne:

a) z zestawu dołączonego do programu:

- treść listu od złodzieja,

b) samodzielnie przygotowane przez nauczyciela:

- instrukcja słowna odnalezienia skarbu,
- zadania do wykonania na ćwiczone cechy charakteru,
- pomoce do wykonania zadań na poszczególnych punktach (w zależności od proponowanych ćwiczeń),
- kredki

LP.	PRZEBIEG	POMOCE/UWAGI
1.	<p>List od złodzieja – dalsze wskazówki. Nauczyciel po usadzeniu dzieci na dywanie wita ich tajnym hasłem. Przypomina o dotychczasowych osiągnięciach i motywuje do dalszej pracy. Ten etap to już ostatni w drodze do celu – odnalezienia skarbu. Nauczyciel informuje uczniów, że odnalazł w tajnej skrytce kolejny list od złodzieja, odczytuje go dzieciom:</p> <p><i>„Mój drogi kamracie. Porzuciłem drogę występku, czego i Tobie życzę. Zrozumiałem, że moje zachowanie było karygodne. Chcę się zmienić. Ty też porzuć ten skarb. Za Twe wysiłki posyłam Ci czekoladę. Mapę skarbu podzieliłem na pięć części i ukryłem – Ty nie potrafisz ich odnaleźć, ale liczę na to, że jego prawowici właściciele dadzą sobie radę z moimi zadaniami. Ukryłem je w miejscach, gdzie wcześniej udzielałeś mi wskazówek. Ty się tam nawet nie pokazuj! Ostrzegłem te osoby, że żadnemu złodziejowi mają nie ufać, tylko tym, którzy okażą legitymacje Instytutu Detektywów. Zresztą, nie masz tylu</i></p>	

	<p><i>zalet, co członkowie Instytutu, więc i tak nie poradziłbyś sobie z moimi zadaniami. Trzeba wykazać się siłą fizyczną, umiejętnością szybkiego uczenia się, sprawnością w czytaniu, zaradnością i wytrwałością w dążeniu do celu. Sam widzisz, że Tobie tych cech brakuje. Życzę Ci również zastanowienia się nad swoim postępowaniem i zmiany na lepsze. Myślę, że jeśli kiedyś się spotkamy, obydwaj będziemy już innymi ludźmi. Alojzy Ogonek.”</i></p> <p>Nauczyciel przeprowadza krótką rozmowę z dziećmi, w której omawia treść listu i zachęca uczniów do pracy. Ponieważ odnalezienie mapy jest już tak blisko należy włożyć maksimum sił, aby udało się odnaleźć skarb przed kolegą więźnia, tym bardziej, że złodziej odwodził go od tej myśli. Dzieci, jak domniema więzień posiadają więcej umiejętności i lepiej poradzą sobie z tym zadaniem. Tego zdania jest też nauczyciel.</p>	
<p>2.</p>	<p>Moja zaleta. Kolejne zadanie, jak wynika z listu od złodzieja, będzie dotyczyło wykazania się swoimi zaletami i umiejętnościami.</p> <p>a) Na początku nauczyciel opowiada krótko, co to są zalety, umiejętności, zdolności. Podaje przykłady zalet różnych ludzi, dzieci dopowiadają podobne. Mówi, że człowiek posiada zarówno zalety jak i wady, ale te pierwsze pozwalają ludziom czuć się pewniej w różnych sytuacjach, wykonywać zadania, których inni nie potrafią. Zazwyczaj każdy z nas ma kilka zalet i ważne jest, aby umieć je w sobie zobaczyć i wiedzieć, co robimy dobrze.</p> <p>b) Każde z dzieci zastanawia się i rysuje swoją zaletę, którą następnie w kręgu omawia na forum. Dzieci dostrzegają, że każdy z nich może umieć, co innego, ale także, że ich umiejętności mogą być bardzo podobne.</p> <p>c) Nauczyciel dzieli dzieci na pięć grup mniej więcej równolicznych. Grupy te nie będą identyczne z wcześniej ustalonymi, ponieważ kolejne zadanie wymaga podziału na grupy według posiadanych umiejętności. Nauczyciel kierując się doświadczeniem i własnymi obserwacjami powinien podzielić uczniów na grupy według cech wymienionych w liście od złodzieja - dzieci oznaczających się: 1. siłą fizyczną, 2. umiejętnością szybkiego uczenia się, 3. sprawnością w czytaniu, 4. Zaradnością, oraz, 5. wytrwałością w dążeniu do celu. Nauczyciel musi zadbać, żeby każde dziecko czuło się posiadaczem jakiejś ważnej zalety (jednej z wymienionych wyżej), nawet, jeśli wcześniej jej nie deklarowało, np. wiem, że świetnie radzisz sobie, gdy trzeba posegregować pomoce - jesteś zaradny, starasz się kończyć rozpoczęte ćwiczenie w karcie pracy - jesteś wytrwały, zapamiętujesz doskonale wierszyki - szybko się uczysz, itp.</p>	
<p>3.</p>	<p>Potrafie... - praktyczne ćwiczenia w miejscach wcześniej wybranych do poznania miejscowości .</p> <p>Klasa wybiera się na wycieczkę do wcześniej odwiedzanych miejsc. Nauczyciel przed wyruszeniem informuje dzieci, że w każdym z punktów w grupach będą mieli do wykonania zadania, które złodziej przygotował dla nich, aby sprawdzić, czy są gotowi na to, aby otrzymać fragmenty mapy. Jeśli wywiążą się z zaplanowanych ćwiczeń każda z grup zdobędzie część bardzo ważnego dokumentu prowadzącego do celu. Wszyscy powinni zaangażować się w zadania, ponieważ pracują zarówno dla grupy jak i dla całej klasy. W każdym punkcie osoby z pozostałych grup (te, które nie uczestniczą bezpośrednio) mają za zadanie dopingować tych, którzy w danej chwili rozwiązują zadania. Przykładowe zadania dla grup są umieszczone pod tekstem scenariusza.</p> <p>WAŻNE. Nauczyciel przed wyjściem klasy powinien udać się do w/w miejsc, uprzedzić osoby tam pracujące o wizycie oraz zostawić w kopercie „fragment mapy”, które uczniowie otrzymają po zakończeniu zadania. Jeśli jest to obiekt bez pracujących tam osób (pomnik, park) powinien pozostawić w miejscu sobie znanym kopertę z zawartością.</p>	<p>(patrz etap 5)</p>

Mapa sporządzona przez nauczyciel powinna być skonstruowana na zasadzie ponumerowanych instrukcji słownych (nauczyciel może też coś narysować lub zaznaczyć a także stworzyć własną mapę i pociąć ją na pięć części - wybór jest dowolny). Musi ona jednak wieść od „dawnego miejsca ukrycia skarbu” (np. w klasie) do miejsca, w którym nauczyciel rzeczywiście ukrył skarb. Przykład:

1 fragment dla pierwszego zespołu - Stań przodem do drzwi wejściowych klasy. Wyjdź na korytarz, stojąc twarzą do okna zrób zwrot w prawo. Przejdź korytarzem do końca, zatrzymaj się. Po prawej stronie są schody, zejź nimi na dół. Stojąc tyłem do schodów przejdź prosto pięć kroków.

2 fragment - Jesteś teraz na dolnym korytarzu obok gabinetu dyrektora. Stań twarzą do drzwi gabinetu, zrób zwrot w lewo i przejdź do drzwi wejściowych do szkoły.

3 fragment - Wychodzisz z budynku szkoły głównym wejściem, z tyłu masz drzwi szkoły, z przodu - plac zabaw, idziesz prosto 10 kroków, za rogiem szkoły skręcasz w lewą stronę, idziesz dalej prosto 30 kroków, itd.

Przykładowe zadania do wykonania w poszczególnych miejscach:

Nauczyciel powinien pamiętać o tym, że jedna osoba w grupie może zrobić czegoś więcej a druga mniej, liczy się wykonanie zadania przez całą grupę. To nauczyciel czuwa nad tym, aby każdy uczeń uczestniczył na miarę swoich możliwości i może wydawać dodatkowe polecenia, komentarze, zmieniać przydzielone danemu dziecku zadanie, jeśli widzi, że ono sobie z czymś nie radzi.

Na siłę fizyczną (np. sklep): 1. cała grupa (uczniowie powinni się wymieniać) ma przenieść w sklepie 5 litrową butelkę wody na odległość 500 metrów; 2. uczniowie mają zrobić 60 przysiadów łącznie cała grupa w miejscu, gdzie jest trudno utrzymać równowagę; 3. sztafeta: trzeba przenieść jedną osobę z grupy na odległość 500 metrów itp.

Na umiejętność szybkiego uczenia się (np. kościół): 1. uczniowie wchodzą na 5 minut do obiektu i mają zapamiętać np., co jest na obrazach w lewej nawie oraz po wyjściu odpowiedzieć prawidłowo na pytania zadane przez nauczyciela; 2. zapamiętać, ile kolorów jest na danym ołtarzu; 3. zapamiętać imiona pochowanych osób/dat z tablic lub obrazów w określonym czasie; 4. nauczyciel czyta fragment tekstu a uczniowie muszą narysować zapamiętane szczegóły.

Na sprawność w czytaniu (np. biblioteka): 1. uczniowie czytają krotki fragment tekstu a następnie muszą odpowiedzieć, ile razy w danym tekście pojawia się określone słowo; 2. uczniowie mają przeczytać fragment tekstu a mają na to tylko określoną niewielką ilość czasu; 3. uczniowie mają odnaleźć daną pozycję książkową i określony fragment oraz odczytać go i krótko streścić (np. w bibliotece na tej i na tej półce w tej i tej książce).

Na zaradność (np. ośrodek zdrowia, park): 1. z dostępnych na miejscu przedmiotów mają w przeciągu określonego czasu zrobić symbol swojej grupy; 2. w określonym czasie mają zdobyć guzik, pudełko zapalek, i długopis (lub inne dostępne w danym miejscu); 3. mają podać numery telefonów alarmowych i przeprowadzić inscenizowaną rozmowę informującą o wypadku – miejscu, ilości osób, obrażeniach;

Dodatkowo w tym czasie reszta dzieci oprócz dopingowania może oceniać, czy zadanie zostało wykonana prawidłowo i na koniec np. podnosić tabliczki tak/nie lub nauczyciel może ustalić punktację, ale wtedy też minimalną ilość punktów potrzebną do zaliczenia zadania. Należy pamiętać wówczas o podziale zadań wśród dzieci (np. w każdym punkcie inni).

	<p>Jest to jedno z zadań, za które dziecko może otrzymać naklejkę w Legitymacji detektywa. Po zakończeniu zadań uczniowie otrzymują naklejki za wykazanie się umiejętnościami: szybkiego uczenia się, sprawnością w czytaniu, siłą fizyczną, zaradnością, wytrwałością. Mogą również otrzymać drugą naklejkę za dopingowanie innych jeśli wspierali kolegów i grali fair play.</p>	
4.	<p>Jestem charakterystyczny - wiem, co potrafię. Rysowanie swojej charakterystycznej cechy w legitymacji.</p> <p>Nauczyciel informuje, że dzieci wykonały bardzo wiele zadań i zdają sobie sprawę ze swoich zalet, wiedzą w czym są dobre i co potrafią. Nadszedł czas aby uzupełnić puste miejsca w Legitymacji detektywa i narysować swoją charakterystyczną cechę (pozytywną). Może być to ta, która była wykorzystywana na punktach (np. siła fizyczna), lecz jeśli któreś z dzieci stwierdzi, że jego cecha charakterystyczna jest inna, może narysować wybraną. Jeśli któreś z dzieci zechce narysować więcej swoich zalet - może to zrobić, pod warunkiem, że zmieści się w wyznaczonym miejscu. Sposób i staranność rysowania nie jest tak ważna, jak świadomość swoich możliwości.</p>	
5.	<p>Hurra - mamy całą mapę! Poruszanie się według instrukcji – wykopywanie/wydobywanie skarbu.</p> <p>Nauczyciel zbiera od grup wszystkie fragmenty mapy. Uczniowie wspólnie składają instrukcję z 5 elementów, jakie otrzymali w poszczególnych punktach, nauczyciel odczytuje kolejne fragmenty i razem ze wszystkimi porusza się według wskazówek. Klasa wędruje od miejsca, gdzie wcześniej był skarb (np. klasa) do miejsca ukrycia skarbu. Uczniowie z pewnością będą podekscytowani i niecierpliwi, jeśli tak można wspomnieć o jeszcze jednej cesze detektywów, aby poruszać się cierpliwie i według instrukcji, ponieważ inaczej cały plan może się nie udać. Po dojściu na miejsce ukrycia skarbu dzieci odnajdują skarb, (jeśli będzie zakopany należy zaopatrzyć się w odpowiednie narzędzia). Dobrze byłoby, aby była to skrzynka, w której łatwo będzie umieścić zaplanowane rekwizyty (dostępne w materiałach jak i te zaplanowane przez nauczyciela). Po wydobyciu skarbu nauczyciel wraz z dziećmi uroczyście przynosi skarb do klasy uprzednio porządkując miejsce ukrycia. NIE NALEŻY W TYM ETAPIE OTWIERAĆ SKRZYNKI BĘDZIE TO NIESPODZIANKA, KTÓRĄ UCZNIOWIE ODKRYJĄ W ETAPIE PODSUMOWUJĄCYM CAŁĄ PRACĘ. Ponieważ cierpliwość dzieci może być bardzo ograniczona podsumowanie należy zaplanować na kolejny dzień zajęć ewentualnie, jeśli skarb odkopano w piątek to a najbliższy poniedziałek. Skarb zostawiamy w sali w umówionym miejscu.</p>	

TAJEMNICE KONTRA DETEKTYWI Etap końcowy – Przyszłość skarbu Instytutu Detektywów

Ostatni etap projektu pozwala dzieciom dokonać podsumowania dotychczasowej pracy i jej efektów. Dzieci dokonują samooceny patrząc na zdobyte w Legitymacji detektywa stopnie, prowadzą dyskusję na temat pomocy innym i uczciwości. Decydują, co powinno stać się z odnalezionym skarbem. Mogą samodzielnie wykonać ważny dla klasy symbol.

Cele: w czasie realizacji tego etapu projektu dziecko:

- doceni efekty swojej pracy;
- dokona świadomej samooceny ze szczególnym uwzględnieniem swoich zalet i zaangażowania;
- będzie dumne ze swoich osiągnięć i zmotywowane do dalszej pracy nad sobą;
- będzie świadome odpowiedzialności za cudzą własność.

Metody pracy:

dyskusja, praca techniczna.

Potrzebne pomoce dydaktyczne:

a) z zestawu dołączonego do programu:

- materiały dydaktyczne „Zawartość skarbu”;
- projekt lampionu

b) samodzielnie przygotowane przez nauczyciela:

- dodatkowe materiały wewnątrz odnalezionego skarbu.

LP.	PRZEBIEG	POMOCE/UWAGI
1.	Dyskusja nad losem skarbu – wprowadzenie. Odnaleziony, lecz wciąż zamknięty skarb zostaje przeniesiony do klasy i otworzony. Dzieci oglądają jego zawartość. Znajdują się w nim materiały dołączone jako pomoce dydaktyczne do projektu (pieniądze, monety itd.), gotowy lampion lub jego projekt (z pomocy dydaktycznych) oraz dowolne „skarby” przygotowane przez nauczyciela: drobne słodycze, perełki, „szlachetne kamienie”, stare monety itd. Po zapoznaniu się przez dzieci z zawartością skarbu nauczyciel rozpoczyna dyskusję: co – zdaniem dzieci – powinno się uczynić teraz z jego zawartością? Czy dzieci mogą zatrzymać skarb, skoro tyle wysiłku włożyły w jego odszukanie? Dzieci decydują, podając argumenty – głos bez argumentu się nie liczy. Nauczyciel pyta o kwestie związane z prawem własności, odpowiedzialnością; przypomina, że całe poszukiwania miały na celu odnalezienie cudzej własności, do której pewna grupa osób z Instytutu Detektywów jest bardzo przywiązana. Dzieci wraz z nauczycielem podejmują decyzję.	
2.	List do Instytutu. Dzieci z pomocą nauczyciela piszą list do Instytutu. Opisują w nim swoje uwiecznione powodzenie poszukiwania skarbu oraz informują o decyzji, jaką podjęły w klasie odnośnie jego przyszłości. Dzieci wysyłają list	

	<p>w zaadresowanej kopercie. Mogą w tym celu wszyscy iść na pocztę lub można wybrać jedno z dzieci do wysłania listu, może też zrobić to nauczyciel.</p> <p>adres Instytutu: Instytut Detektywów przy Ośrodku Rozwoju Edukacji ul. Aleje Ujazdowskie 28 00-478 Warszawa</p>	
3.	<p>Odpowiedź Instytutu Detektywów</p> <p>W odpowiedzi na swój list dzieci otrzymują z Instytutu odpowiedź: jest w niej wyszczególnione, jaką część skarbu dzieci powinny odesłać do Instytutu, a jaką – jako podziękowanie za włożoną pracę – mogą sobie zatrzymać (list musi być przygotowany przez nauczyciela ze względu na tę decyzję). Może to odbyć się też w formie rozmowy telefonicznej, jeśli nauczyciel ma osobę, która zgodzi się podać za osobę z Instytutu.</p>	
4.	<p>Lampion przyjaźni.</p> <p>Nauczyciel nakłania dzieci do wspólnego wykonania lampionu przyjaźni według dołączonego wzoru. Lampion może przypominać o przeżytych przygodach oraz o tym, że w trudnych momentach klasa może na siebie liczyć i wzajemnie się wspierać. Przy zapalonym lampionie nauczyciel wraz z klasą powinien omówić efekty pracy Detektywów, ich cechy i zaangażowanie, które doprowadziły do sukcesu oraz zastanowić się wspólnie z dziećmi, jak mogłyby w dalszym ciągu pracować nad sobą.</p>	

Staś i Zosia
w szkole

Projekt matematyczny

klasa I

POKÓJ NASZYCH MARZEŃ – planujemy, obliczamy, projektujemy.

Cele projektu

(opisywane z perspektywy nauczyciela, cele dydaktyczne i wychowawcze)

Dydaktyczne:

- Wskazuje kształty różnych figur geometrycznych w otoczeniu i środowisku.
- Porównuje pomiary „dłuższy”, „krótszy”, „taki sam”
- Dodaje i odejmuje w zakresie 10.
- Dokonuje porównania „mniej”, „więcej”,
- Klasyfikuje przedmioty według poszczególnych cech: kolor, kształt, wielkość.
- Mierzy długość, szerokość, wysokość obiektów za pomocą przedmiotów codziennego użytku np. długopis, sznurek itp.
- Mierzy przedmioty, porównuje długości,

Wychowawcze:

- Współpracuje w grupie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej.
- Przyjmuje role wyznaczone podczas pracy w grupie.
- Określa miejsca bezpieczne do zabaw i zajęć dziecięcych.

Cele projektu:

- Planowanie, projektowanie i mierzenie niekonwencjonalnymi metodami dostosowanymi dla dzieci w edukacji wczesnoszkolnej.
- Wykonywanie prac przestrzennych, rozwijających twórcze działalności dziecka i wizualno-przestrzenne wyobraźni.
- Czerpanie radości z projektowania i konstruowania własnych wytworów.

■ wskazówki: kiedy najlepiej realizować projekt (czas)

Początek projektu: II połowa listopada

Projekt matematyczny: Pokój naszych marzeń – planujemy, obliczamy, projektujemy ma za zadanie nauczyć dzieci trudnej sztuki planowania, projektowania i konstruowania w formie zabawowej. Kolejne zaplanowane działania, które mają wykonywać dzieci pozwolą im w prosty a zarazem ciekawy sposób umiejętności matematyczne i techniczne – konstrukcyjne.

ETAP POCZĄTKOWY – WPROWADZENIE		
Lp.	Przebieg	Pomoce / Uwagi
1.	Nauczyciel wraz z dziećmi tworzy siatkę pytań, na które odpowiedzi będą pomocne w dalszej części projektu.(ewentualna siatka pytań): Jakie mogą być pokoje w mieszkaniu? Do czego mogą być przeznaczone? Jakie są Wasze zainteresowania? Czy w swoich pokojach macie różne przedmioty, rysunki, które przedstawiają wasze zainteresowania? Czy chcielibyście mieć pokój, który sami zaprojektujecie? Jakie przedmioty pojawią się w Waszych pokojach?	

2.	<p>Dzieci odpowiadają na postawione pytania. Mają wiele marzeń związanych z wyglądem i wyposażeniem ich pokoju. Będą miały, więc możliwość pokazania ich wymarzonego pokoju, jednak wcześniej dobrze byłoby, gdyby przedstawiły swoje zainteresowania. Po to, aby mogły swój pokój zaprojektować nie tylko, jako funkcjonalne pomieszczenie, ale również, jako miejsce do rozwijania swoich ulubionych zajęć. Nauczyciel zachęca swoich podopiecznych do gromadzenia i przynoszenia ilustracji, zdjęć, albumów, folderów z wyglądem różnych pokoi (nie tylko dziecięcych, ale również sypialni, pracowni, pokoi gościnnych itp. Wspólnie podczas rozmowy określają funkcjonalność i przydatność tych pomieszczeń. Nauczyciel opowiada dzieciom o ich koleżance i koledze Stasiu i Zosi, dzieciach, którzy są ich rówieśnikami i podobnie jak oni rozpoczęli właśnie naukę w szkole. Mówi w jak dużej miejscowości mieszkają, czy mają własne pokoje, co lubią robić, jakie są ich zainteresowania. Ułatwi to dzieciom przygotowanie się do lekcji, na której mają oni prezentować swoje hobby. Nauczyciel może wykorzystać załącznik, „Co nas interesuje?”, który opisuje postać Stasia i Zosi.</p>	<p>Załącznik: „Co nas interesuje?”</p>
ETAPY REALIZACJI		
3.	<p>„Moje zainteresowania” – uczniowie będą prezentowali swoje zainteresowania. Każde dziecko będzie miało określony czas ustalony przez nauczyciela na prezentację swojego hobby. Dzieci mogą przynieść do szkoły rekwizyty, zdjęcia, albumy itp., które będą się wiązały z ich zainteresowaniami. Nauczyciel może przeznaczyć na prezentację jeden tydzień i zaplanować, że każdego dnia pięcioro uczniów dokona prezentacji. Lekcje mają na celu poznanie poszczególnych zainteresowań uczniów, zaobserwowanie, co lubią dzieci, kto ma podobne zainteresowania.</p>	<p>Prezentacje, albumy, zdjęcia, rysunki, przedmioty związane z zainteresowaniami dzieci.(przygotowane i przyniesione przez uczniów)</p>
4.	<p>„Droga do mojej szkoły”- uczniowie podczas wspólnej rozmowy, będą opowiadać: gdzie mieszkają, jak daleka jest droga do szkoły i w jaki sposób do niej docierają. Nauczyciel na dużym kartonie lub papierze zaznaczy ulice, miejscowości, miejsca charakterystyczne typu: kościół, sklep, przystanek, rzeka. Następnie na tablicę zostaną naniesione poszczególne osoby, mogą to być zdjęcia dzieci. Uczniowie zobaczą, kto mieszka najbliżej, kto najdalej. Można dokonywać porównywania odległości względem szkoły, konkretnego dziecka, czy też wybranego obiektu. Zajęcia mają na celu integrację uczniów, zaobserwowanie, którzy, z kolegów czy koleżanek mieszkają najbliżej. Można to wykorzystać do wspólnych powrotów ze szkoły, sprawdzenia, jaka jest praca domowa w przypadku nieobecności w szkole, spotkań po lekcjach. Jest to cenna informacja dla nauczyciela, uczniów oraz ich rodziców, ponieważ często odległości do szkoły są duże i rodzice nie znają się. Nauczyciel, jeżeli będzie miał możliwość może wykorzystać zdjęcie danej miejscowości z lotu ptaka. Dzieci bardzo angażują się w odnalezienie swoich ulic czy miejscowości. W wybranym przez siebie czasie, jako urozmaicenie zajęć nauczyciel może przeczytać wierszyk: „Przygoda w drodze do szkoły” lub „Bajkę o Stasiu i Zosi”.</p>	<p>Duży papier ze zdjęciem szkoły, obiekty: kościół, sklep, apteka, poczta itp. Karta pracy: droga do szkoły Stasia i Zosi. Wierszyk: „Przygoda w drodze do szkoły”, „Bajka o Stasiu i Zosi”</p>
5.	<p>Plan sali lekcyjnej - nauczyciel pokazuje uczniom jak wygląda rzut sali lekcyjnej z lotu ptaka. Na dużym kartonie wszyscy razem tworzą plan sali, zaznaczają poszczególne elementy: okna, drzwi, stoliki, krzeselka, szafki itp. Uczniowie pomagają nauczycielowi w przygotowaniu planu, wykonują pomiary za pomocą kolorowych sznurków. Można wprowadzić jednostki miary: milimetra, centymetra, metra (uczniowie zdolni już będą wykorzystywać jednostki). W trakcie wykonywania planu należy wybrać punkt odniesienia, od którego</p>	<p>Duży arkusz brystolu, flamastry, sznurki kolorowe do mierzenia: jeden o długości 1 metra, 2 o długości 50 cm, 10 o długości 10 cm</p>

2. PROJEKT MATEMATYCZNY

	rozpoczniemy szkic. Podczas tej zabawy świetnie przypomnimy i utrwali- my pojęcia: bliżej, dalej, z lewej strony, z prawej, z przodu, z tyłu, nad, pod. Tak powstała plansza z planem sali umieszczamy w dobrze widocznym miejscu w klasie, często jeszcze można wracać do położenia przedmiotów na płaszczyźnie, względem siebie i w przestrzeni. Do zrozumienia i utrwa- lenia tych działań pomocne będą karty pracy, kolorowanki i wycinanki.	Karta pracy „Plan ukrytych skarbów”, Kolorowanka i wy- cinanki „Pokoloruj pokój wg własnego pomysłu”, „Tan- gram”.
6.	Pokoje z różnych stron świata. – nauczyciel pokazuje w formie pre- zentacji multimedialnej zdjęcia pokoi innych dzieci. Będą to slaj- dy z różnych stron świata i wyposażenie charakterystyczne dla dzie- ci mieszkających w różnym klimacie i środowisku. To z pewnością inspiracja do planowania swojego wymarzonego pokoju. Jednak zanim to nastąpi proponujemy zabawy określające: kształt, kolor i wielkość. Mo- żna wykorzystać Figurkowe lupy, karty pracy, kolorowanki i wycinanki.	Zdjęcia pokoi dzie- cięcych, tym razem z różnych stron świata, najlepsza forma to prezentacja multime- dialna Figurkowe lupy, Kar- ty pracy, Staś i Zosia kupują meble” „Znajdź różnice” Kolorowanka i wyci- nanka „Pokoloruj wg wzoru” „Tangram”
7.	Mój wymarzony pokój - po lekcjach dotyczących planu sali lekcyjnej, uczniowie będą przygotowali makietę pokoju. Następnie dzieci dzielą się na 5 zespołów i szkicują plan pokoju. Do przygotowania makiety wykorzysta- ją duże pudełko. Zadaniem uczniów jest zaprojektowanie i wykonanie zgodnie z projektem pokoi ukazujących własne zainteresowania. Podział uczniów na grupy jest dowolny i pozostaje w gestii nauczyciela, dzieci mogą dobrać się w grupy o takich samych zainteresowaniach i przygotować wspólny po- kój, w zespole mogą być dzieci o różnych zainteresowaniach i podzielić się ścianami do wykonania. Istotne jest, aby w pokoju pojawiły się podstawowe meble, dodatki i rekwizyty, o wielkości proporcjonalnej do wymiarów pokoju.	Duże kartonowe pudełko, pudełko o różnych wielkościach i kształtach, rekwizy- ty, farby, klej nożycz- ki, papier kolorowy, skrawki materiałów, itp.
ETAP KOŃCOWY – PODSUMOWANIE		
8.	Wszystko już wiemy - zebranie i podsumowanie zdobytych informacji na temat zainteresowań dzieci, ich miejsca zamieszkania, odległości od szkoły, wymarzonego pokoju	
9.	Wystawa naszych pokoi - podsumowaniem projektu będzie prezentacja prac zespołów dziecięcych zorganizowana dla uczniów z innych klas i przede wszystkim rodziców. Mali wykonawcy na forum powinni opowiedzieć o swo- ich pracach, nie zapominając o prezentacji swojego hobby. Wszyscy zaangażo- wani w pracę uczniowie zasługują na miano „Młodego Architekta”, jeśli udało im się połączyć wiedzę i umiejętności: matematyczne, konstrukcyjne i wizualno – przestrzenne to wielki sukces uczniów, ale również nauczyciela	Odznaka „Młodego architekta”

SCENARIUSZ ZAJĘĆ: MOJA DROGA DO SZKOŁY

Cel główny:

- dzieci poznają znaczenie planu miejscowości, w której mieszkają

Cele operacyjne:

- dzieci potrafią opowiedzieć, w jaki sposób docierają do szkoły
- dzieci wiedzą, jaki jest adres ich zamieszkania
- dzieci mówią, jakie są charakterystyczne miejsca, które mijają po drodze do szkoły
- dzieci określają, kto mieszka najbliżej szkoły, które dzieci mieszkają najdalej.

Tematyka, sposób realizacji celu (opis metody, ćwiczenia itp.)

Metoda/ Forma

- problemowa (rozmowa kierowana)
- aktywizująca (samodzielne dochodzenie do rozwiązywania problemu, burza mózgów)
- praktycznego działania

Zasoby, pomoce dydaktyczne

- plansza z budynkiem szkoły
- naklejki budynków, rzeczka, mostek
- zdjęcia dzieci

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Powitanie. Nauczyciel wprowadza temat zajęć.
2. Następnie zadaje dzieciom pytania:
 - a) W jaki sposób codziennie rano docieracie do szkoły?
 - b) Jaki jest Wasz adres zamieszkania?
 - c) Czy pamiętacie jakieś miejsca budynki, które mijacie po drodze do szkoły?
 - d) Czy potraficie sami trafić do domu?
3. Nauczyciel pokazuje dzieciom planszę, na której zaznacza miejsca zamieszkania poszczególnych osób. Na planszy na środku znajduje się szkoła, natomiast nauczyciel z pomocą dzieci dorysowuje ulice, drogi, wykorzystuje dołączone do planszy obrazki i zaznacza charakterystyczne miejsca tj. sklepy, poczta, kościół itp.
4. Następnie nauczyciel z dziećmi zaznacza miejsca zamieszkania poszczególnych osób, umieszczając w danym miejscu np. zdjęcie dziecka.
5. Dzieci odpowiadają na pytania: „kto mieszka najbliżej, kto najdalej, dzieci mówią, kto z koleżanek i kolegów mieszka najbliżej danej osoby, itp.
6. Nauczyciel zwraca uwagę dzieci na fakt, że od osób, które mieszkają blisko, mogą się dowiedzieć, jaka jest praca domowa, jeśli nie będą w szkole, mogą razem wracać ze szkoły, mogą spotykać się po lekcjach.

2. PROJEKT MATEMATYCZNY

7. Nauczyciel może wykorzystać zdjęcie miejscowości z lotu ptaka, dzieci bardzo chętnie odszukają swoje ulice i miejscowości.
8. Efektem końcowym jest plansza, którą można powiesić na ścianie i dzieci, nauczyciel oraz rodzice mogą zawsze z niej skorzystać.
9. Dzieci uzupełniają karty pracy Droga do szkoły Stasia i Zosi.
10. Podsumowanie zajęć

SCENARIUSZ ZAJĘĆ: WYKONANIE MAKIETY POKOJU MOICH MARZEŃ

Cel główny:

- dzieci wykonują makietę pokoju

Cele operacyjne:

- dzieci potrafią zaprojektować wygląd swojego pokoju
- dzieci wiedzą, jakie podstawowe meble i urządzenia powinny się znajdować w pokoju
- dzieci pracują w zespole i dzielą się zadaniami
- dzieci wykonują samodzielnie poszczególne elementy wyposażenia pokoju
- dzieci potrafią opowiadać o swoim pokoju i swoim hobby

Tematyka, sposób realizacji celu (opis metody, ćwiczenia itp.)

Metoda/ Forma

- problemowa (rozmowa kierowana)
- aktywizująca (samodzielne dochodzenie do rozwiązywania zadania, burza mózgów)
- praktycznego działania (wykonanie zadania)

Zasoby, pomoce dydaktyczne

- Duże kartonowe pudełka, pudełka o różnych wielkościach i kształtach, rekwizyty, farby, klej nożyczki, papier kolorowy, skrawki materiałów, itp.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Powitanie.
2. Nauczyciel wprowadza temat zajęć. Prowadzi krótką rozmowę z dziećmi na temat ich wymarzonych pokoi. Dzieci mogą opowiadać o swoich pokojach, jakie mają, ale też o takich, jakie chcieliby mieć.
3. Następnie nauczyciel łączy dzieci w zespoły, których skład wcześniej był ustalony, ponieważ dzieci powinny przynieść materiały do wykonania makiety uwzględniające ich zainteresowania. Możliwe jest utworzenie zespołów dzieci o takich samych zainteresowaniach lub też można pokoje podzielić ścianami dla poszczególnych dzieci. Pozostaje to w gestii nauczyciela.
4. Nauczyciel przypomina o zasadach wykonania makiety pokoju, o zachowaniu proporcjonalności w wyposażeniu pokoju w meble i sprzęty. Prosi o uwzględnienie swoich zainteresowań w projekcie.
5. Nauczyciel może zaprezentować przykładowe zdjęcia, pomysły, w jaki sposób i z czego dzieci mogą wykonywać makietę. Można podać niestandardowe pomysły lub wyposażenie przykładowego pokoju, dzieci mogą przynieść gotowe elementy wyposażenia np. meble, zabawki, figurki.
6. Nauczyciel prosi dzieci, aby podzieliły się pracą i ustaliły kolejność wykonania zadania. Sprawdza, czy każde dziecko ma przydzieloną pracę i w jaki sposób ją wykona.
7. Dzieci pracują w zespołach pod kierunkiem nauczyciela. Należy zwracać uwagę dzieci na funkcjonalność pokoi, estetykę wykonania, dobór kolorystyki. Istotne jest również dopilnowanie, aby wszystkie dzieci pracowały przy wykonaniu zadania.

2. PROJEKT MATEMATYCZNY

8. Każde dziecko powinno potrafić zaprezentować swój pokój, a jednocześnie opowiedzieć o swoich zainteresowaniach.
9. Po wykonaniu zadania prace umieszczane są w widocznym miejscu w klasie lub szkole.
10. Podsumowaniem projektu będzie prezentacja prac zespołów dziecięcych zorganizowana dla uczniów z innych klas i przede wszystkim rodziców. Mali wykonawcy na forum powinni opowiedzieć o swoich pracach, nie zapominając o prezentacji swojego hobby. Może być zorganizowany konkurs na rozpoznanie zainteresowań poszczególnych uczniów na podstawie ich pokoi.
11. Wszyscy zaangażowani w pracę uczniowie zasługują na miano „Młodego Architekta”.

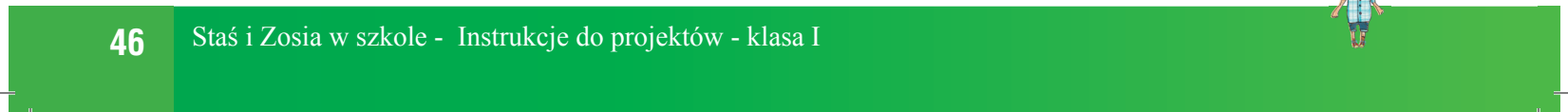
Staś i Zosia
w szkole

Projekt przyrodniczy

klasa I

Z MOIM CIAŁEM ZA PAN BRAT

Cele projektu

(opisywane z perspektywy nauczyciela, cele dydaktyczne i wychowawcze)

Dydaktyczne:

- Wskazuje i nazywa poszczególne części ciała: głowa, tułów, ręce, nogi, brzuch itp.
- Wymienia poszczególne organy i narządy ciała człowieka: oko, ucho, nos, mózg, płuca, serce, nerki itp.
- Podaje funkcje wybranych organów ciała człowieka
- Wymienia zasady zdrowego trybu życia: aktywny wypoczynek, zdrowe odżywianie, odpowiednia ilość snu

Wychowawcze:

- Stosuje zasady dbania o swoje ciało i zdrowie: zdrowo się odżywia, uprawia sporty
- Szanuje pracę, jaką wykonują lekarze i pielęgniarki

Cele projektu:

(opisywane z perspektywy dziecka, po co dziecko będzie się starać, krótkiewprowadzenie)

- Poznanie najbardziej fascynujących tajemnic ludzkiego ciała
- Wykonywanie ciekawych eksperymentów
- Otrzymanie odznaki „Super Doktora”

 wskazówki: kiedy najlepiej realizować projekt (czas)?

Projekt przyrodniczy jest ostatnim z trzech proponowanych projektów, a jego realizacja została zaplanowana na wiosnę. Przewidziany czas na zrealizowanie poszczególnych zagadnień to około 2-2,5 miesiąca (połowa lutego do połowy kwietnia).

Projekt przyrodniczy „Z moim ciałem za pan brat” dotyczy odkrywania najbardziej fascynujących tajemnic ludzkiego ciała. Podczas ciekawych eksperymentów, doświadczeń i zabaw dzieci będą mogły na własne oczy zobaczyć jak działają wybrane narządy w ciele człowieka. Celem projektu jest rozbudzenie zainteresowania tym jak działa ludzkie ciało, a także zachęcenie do dbania o siebie poprzez zdrowe odżywianie i uprawianie sportów. Ponadto podczas licznych zabaw, gier i prowadzonych doświadczeń dzieci uczą się współpracy i rozwiązywania konfliktów. Staś i Zosia chętnie pomagają dzieciom podczas pracy, zapoznają z ciekawostkami na temat ludzkiego ciała, zadają pytania i pomagają szukać na nie odpowiedzi.

*** *na granatowo zaznacz zadania fakultatywne – do nieobowiązkowego wykonania przez klasę i nauczyciela*

3. PROJEKT PRZYRODNICZY

ETAP POCZĄTKOWY – WPROWADZENIE		
Lp.	Przebieg	Pomoce / Uwagi
1.	Wprowadzenie do tematu poprzez zadawanie zagadek – Staś i Zosia zadają zagadki dzieciom: z jakich części składa się nasze ciało? Ile metrów mają nasze jelita? Ile uniesie nasz włos? Ile razy mruga oko w ciągu jednej minuty? Ile mamy włosów na głowie?	Ciekawostki o ludzkim ciele i zagadki do omówienia w Elementarzu
2.	„Każdy jest inny” - porównywanie wyglądu pomiędzy dziećmi z klasy, oglądanie ilustracji/fotografii przedstawiających ludzi z różnych stron świata. Opisywanie własnego wyglądu po przejrzaniu się w lustrze.	Zdjęcia, fotografie, obrazki ludzi z różnych stron świata, lustro
3.	Zachęcenie do udziału w projekcie – celem dla dzieci ma być stworzenie własnego modelu „człowieka”, zdobycie odznaki „Super Doktora”.	Odznaka „Super Doktora” do pokazania dzieciom
ETAP REALIZACJI		
1.	„Oto ja – moje ciało” – zapoznanie z wyglądem zewnętrznym ludzkiego ciała, jego podstawowymi narządami i organami. Oglądanie zdjęć, planszy, filmu pokazowego np. „Było sobie życie”. Odrysowanie w zespołach postaci człowieka na arkuszach szarego papieru (podzielenie klasy na równe zespoły, w których będą pracować do końca projektu). Podczas wielu doświadczeń dzieci uczą się współpracy w zespołach, a zbieranie symboli wybranych narządów ludzkiego ciała - „punktów” - jest swoistym elementem współzawodnictwa, dzięki któremu dzieci starają się jak najlepiej wykonywać zadania stawiane im przez nauczyciela. Ponadto podczas wykonywania doświadczeń, dzieci mogą wymieniać się pomiędzy sobą w zespołach - podawać kolegom ciekawostki zagadki na temat omawianych narządów, pomagać sobie w wykonywaniu prostych ćwiczeń itp.	Plansza z budową ciała człowieka, film, zdjęcia, ilustracje, szary papier dla każdego zespołu
2.	„Jak jesteśmy zbudowani?” – omówienie z dziećmi budowy ludzkiego ciała – mięśnie, kości, włosy, oko, ucho, nos. Wykonywanie różnych doświadczeń – oko (korzystanie z lornetki, lupy, obserwacja rozszerzającej się źrenicy pod wpływem światła), ucho (nasłuchiwanie podczas zamkniętych oczu, nasłuchiwanie podczas zatkniętych uszu), nos (rozpoznawanie różnych zapachów, badanie prędkości rozchodzenia się zapachu po sali). Po poprawnym wykonaniu wszystkich zadań i odpowiedzi na pytania następuje umieszczenie gotowych elementów (obrazków oczu, uszu, nosa, włosów) na szablonie sylwetki człowieka.	Lornetka, lupa, latarka, perfumy/ dezodorant, Karty Pracy: „Eksperyment ze smakami”, „Jakimi zmysłami rozpoznajemy świat”, „Narządy i zmysły”
3.	„Co słyhać w brzuchu?” – zagadki na temat układu pokarmowego. Wykonywanie różnych doświadczeń – zęby (klocki plastikowe rozcierające jak zęby jedzenie, mleczne zęby przyniesione przez dzieci rozpuszczające się w Coli), nerki (wykonanie filtra z gąbki oraz z rozciętej butelki wypełnionej przy korku kamykami przykrytymi warstwą piasku – ocenianie, jakości filtracji, wytłumaczenie, że nerki pracują na podobnej zasadzie jak gąbka czy butelka z kamykami). Umieszczenie gotowych elementów (obrazków zębów i języka oraz nerek) na szablonie sylwetki człowieka.	Plastikowe klocki dla każdego zespołu, Cola, mleczne zęby/ paznokcie, gąbka, butelka, kamyki, piasek,
4.	„Za co odpowiada mózg?” – zapoznanie z najważniejszym organem ludzkiego ciała. Wykonanie doświadczenia z cytrynami lub ogórkami (przymocowanie do owocu gwoździ i małej żarówki (diody), która pod wpływem zachodzących reakcji powinna się zapalić), poznawanie odruchów bezwarunkowych pokazujących pracę mózgu (obstukiwanie się młoteczką, delikatne klucie,	Cytryny/ogórki, druciki, gwoździe i żarówka, kartki z numerami od 1 do 5-6, kartki z literami

	szczypanie), rysowanie obrazków i wykonywanie masażyków na plecach kolegów, szybka praca mózgu (rozmiszczenie w sali 5-6 stacji z numerkami i odpowiadającymi im literkami. Każde dziecko dostaje inny kod i musi spisać literki w podanej kolejności, tak, aby powstał wyraz 3-4 literowy). Umieszczenie gotowych elementów (mózg) na szablonie sylwetki człowieka.	przypisanymi do numerów
5.	„Czym oddychają moje płuca?” – wspólne wykonanie modelu płuca z butelki i balonika (zaznajomienie dzieci z zasadą działania płuc). Mierzenie długości wydechu poprzez jednoczesne nadmuchiwanie balonów, wykonanie doświadczenia ze świeczką (zapalenie świeczki, przykrycie jej słoikiem – wyjaśnienie dzieciom, że tak jak ogień potrzebuje tlenu żeby płonąć, tak ciało ludzkie i płuca potrzebują tlenu żeby oddychać i żyć), zawody „Ile można wytrzymać bez oddechu?” (zatykanie nosa, mierzenie stoperem czasu). Umieszczenie gotowych elementów (płuca) na szablonie sylwetki człowieka.	Butelka, 2 baloniki, kawałek plasteliny, słoikka, 2 gumki – do wykonania modelu płuc, balony dla wszystkich dzieci, świeczka, słoik
6.	„Jak długo będzie bić moje serce?” – wykonywanie ćwiczeń wyjaśniających pracę serca. Mierzenie ciśnienia, słuchanie bicia serca stetoskopem, wzajemne słuchanie bicia serca, mierzenie obwodu serca każdego dziecka (zaciśnięta pięść odzwierciedla wielkość serca dziecka, można ją zmierzyć za pomocą sznurka, ocenić, kto ma największe/najmniejsze serce), mierzenie ilości uderzeń serca w spoczynku i po wysiłku fizycznym. Umieszczenie gotowych elementów (serce) na szablonie sylwetki człowieka.	Ciśnieniomierz, stetoskop, sznurki, stoper
7.	„Jestem Super Doktorem” – wizyta zaproszonej pielęgniarki/lekarza. Ostatni test przed otrzymaniem odznaki „Super Doktora” (odgadywanie zagadek, układanie puzzli tematycznych). Wręczenie pamiątkowych odznak za udział w projekcie.	Odznaki dla wszystkich dzieci, zagadki, puzzle przedstawiające wybrane organy ciała człowieka, Karta Pracy „Narządy człowieka”
ETAP KOŃCOWY – PODSUMOWANIE		
	„Jem zdrowo” – zapoznanie z zasadami zdrowego odżywiania. Wspólne stworzenie planu dietetycznego na cały tydzień. Podczas burzy mózgów uczniowie w zespołach zastanawiają się, jaki plan żywieniowy ułożyć, starają się argumentować swoje wybory. Po zakończeniu rozmów nauczyciel może poprosić dzieci, aby wymieniały się między sobą w zespołach i zapoznały kolegów ze swoimi propozycjami. Efektem finalnym zajęć ma być jeden wspólny plan żywieniowy do ewentualnego wykorzystania przez dzieci i ich rodziców w domu.	Piramida zdrowego żywienia, Wycinanka „Zdrowe pokarmy”
	„Jestem sportowcem” – zachęcenie dzieci do aktywnego trybu życia. Zorganizowanie gry terenowej na terenie szkoły/boiska, rozmowa na temat sportów, jakie można uprawiać w naszej miejscowości.	Scenariusz gry terenowej, obrazki przedstawiające wybrane sporty, Karta Pracy „Sprawność fizyczna”
	„Super Doktorzy ruszają do akcji” – happening dla szkoły. Przygotowanie plakatów promujących wydarzenie (zdrowy styl życia, uprawianie sportów itp.). „Zdrowy kącik” na korytarzu - wspólne przygotowanie zdrowej żywności na poczęstunek dla szkoły (sałatki, kanapki, koktajle, owoce, warzywa, woda). Zaprezentowanie na korytarzu szablonów sylwetek człowieka robionych przez dzieci w zespołach. Mierzenie ciśnienia chętnym dzieciom ze szkoły, udzielanie porad jak należy się odżywiać, jak aktywnie wypoczywać. Zaproszenie do wspólnej aktywności fizycznej – zorganizowanie na terenie boiska „ścieżki zdrowia”, kilku konkurencji sportowych.	Arkusze papieru dla zespołów, produkty do przygotowania sałatek/kanapek/koktajli, ciśnieniomierz

NASZE CIAŁO – POZNAWANIE ZMYŚLU SMAKU, WĘCHU, WZROKU

Cel główny:

- Dzieci poznają rozmieszczenie kubków smakowych na języku.

Cele operacyjne:

- dzieci potrafią wymienić części ciała człowieka
- dzieci znają funkcjonowanie i potrzeby swojego organizmu
- dzieci potrafią rozpoznać smaki, określić je i odpowiednio oznaczyć
- dzieci potrafią prowadzić obserwacje i doświadczenia
- dzieci uczą się współpracować w zespole
- dzieci potrafią zaśpiewać piosenkę

Tematyka, sposób realizacji celu (opis metody, ćwiczenia itp.)

Metoda/ Forma

- problemowa (rozmowa kierowana)
- aktywizująca (samodzielne dochodzenie do rozwiązywania problemu, burza mózgów,)
- praktyczne działanie (doświadczenia empiryczne)

Zasoby, pomoce dydaktyczne

- Karta pracy – język z zaznaczonymi częściami odczuwania smaku.
- Owoce i warzywa (jabłko, gruszka, pomarańcza, cytryna, grejpfrut, cebula, czosnek, por) i sól, talerzyki na poszczególne produkty, deska do krojenia, nóż.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Powitanie. Uczniowie wypowiadają się na temat: czy wszyscy ludzie są tacy sami, czy się różnią, czym się różnią, od czego to zależy, czym według nich jest ciało człowieka
2. Odgadywanie zagadek odkrywaniem podstawowych funkcji poszczególnych części ciała (oko, ucho, nos, usta) – umieszczanie rozwiązań na tablicy/manekinie/makiecie (proponowane zagadki: znajdują się w Elementarzu).
3. Zabawa - pokazywana piosenka
 - Tekst piosenki śpiewając słowa piosenki dotykamy poszczególnych części ciała zgodnie z tekstem: link <https://www.youtube.com/watch?v=qmdcyRl8Pes>
 - głowa, ramiona, kolana, piety, kolana, pięty, kolana, pięty, głowa, ramiona, kolana, pięty, oczy, uszy, usta, nos piosenkę spi
 - ewamy 3 razy przyspieszając tempo
4. Rozmowa na temat co by było gdybyś:
 - nie widział swojego kolegi
 - nie słyszał swojego kolegi

- jaką częścią ciała dotykasz najczęściej przedmiotów
 - czy lubiłbyś słodczy, gdybyś nie czuł ich smaku
4. Doświadczenia z wykorzystaniem zmysłu: smaku, węchu, wzroku
- jabłko/ gruszka/ banan/ pomarańcza/ cebula/ czosnek/ por
- Uczniowie mają zawiązane oczy i spięty kłamrą nos dostają od nauczyciela do zjedzenia małe kawałki jedzenia. Próbują ocenić smak tego co jedzą. Po tym doświadczeniu dzieci rozmawiają o funkcji zmysłu węchu w odbiorze smaku.
- na stoliku znajdują się cytryna, sól, grejpfrut, cukier
- Uczniowie dostają kartę z narysowanym językiem i zaznaczonymi częściami odczuwania smaku. Zadaniem uczniów jest posmakować wszystkich rzeczy wystawionych na stoliku i zaznaczyć kolorem odpowiedni smak (czerwony- słodki, żółty- kwaśny, niebieski- słony, brązowy- gorzki) na karcie pracy
- złudzenia optyczne
- Nauczyciel prezentuje uczniom obrazki. Zadaniem uczniów jest odgadnąć co przedstawiają poszczególne rysunki, ile widzą twarzy. Załącznik – elementarz skrypt. Następnie Nauczyciel przeprowadza krótką pogadankę na temat złudzeń optycznych i „niedoskonałości” ludzkiego oka.
5. Podsumowanie wiadomości o zmysłach – uzupełnienie karty pracy. Uczniowie łączą narząd z nazwą zmysłu. Karta pracy przedstawia część ciała i zmysł (ręce – dotyk; nos – węch; ucho – słuch; język – smak; oko – wzrok)
6. Podsumowanie i samoocena

SCENARIUSZ SERCE

Cel główny:

- dzieci poznają budowę, wymiary i wygląd narządu układu krwionośnego – serca
- kształtowanie świadomości i aktywnej postawy uczniów wobec zdrowego stylu życia

Cele operacyjne:

- dzieci potrafią określić rozmiar serca
- dzieci wiedzą, że rytm serca zależy do czynności, jakie wykonujemy
- dzieci wiedzą, do czego służy ciśnieniomierz
- dzieci potrafią wymienić, co „zagroza” sercu

Tematyka, sposób realizacji celu (opis metody, ćwiczenia itp.)

Metoda/ Forma

- problemowa (rozmowa kierowana)
- aktywizująca (burza mózgów)
- praktyczne działanie (doświadczenia empiryczne)

Zasoby, pomoce dydaktyczne

- Karta pracy – uproszczony schemat budowy serca.
- Klasyfikacja ciśnienia tętniczego.
- Ciśnieniomierz, stetoskop.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Powitanie. Uczniowie rysują i kolorują na kartce serce
2. Prezentacja prac uczniów
3. Proponowane pytania dotyczące serca: Do czego służy serce: Jak wygląda serce człowieka, Gdzie znajduje się serce: czy wszyscy mamy takie same serce; jakie są choroby serca i w jaki sposób można im zapobiegać
4. Prezentacja schematu przedstawiającego budowę serca – uproszczony schemat. Omówienie podstawowej budowy serca, jego działania i położenia. Serce jest to:
 - ważny organ – mięsień, pompa, przy pomocy, której krew transportowana jest po całym organizmie.
 - przy każdym uderzeniu, skurczu serca krew jest wypychana i przepływa po wszystkich organach ludzkiego ciała, mając za zadanie dostarczyć tlen i składniki odżywcze do komórek, a zabrać dwutlenek węgla.
 - krew trafia do płuc, gdzie oddaje dwutlenek węgla zabiera tlen i proces zaczyna się od nowa.
5. Zabawa jak bije moje serce.
Uczniowie badają, wyczuwają (sobie bądź innym uczniom) puls, na nadgarstku, klatce piersiowej,

tętnicach szyjnych. Następnie wspólnie z Nauczycielem uczniowie przy pomocy stetoskopu nasłuchują rytm serca. Nauczyciel prosi by uczniowie wykonali ćwiczenia ruchowe „pajacyki”, i zmierzili określili rytm, puls. Czy serce bije tak samo, wolniej, szybciej, słabiej, mocniej?

6. Przy pomocy ciśnieniomierza nauczyciel/ pielęgniarka szkolna dokonuje pomiaru ciśnienia tętniczego. Pogadanka na temat sposobu właściwego pomiaru i zakresu prawidłowego ciśnienia. Warunki prawidłowego pomiaru:

- usiąść wygodnie,
- odsłonić przedramię preferowane lewą
- na oparciu położyć rękę wygodnie
- założyć mankiet ciśnieniomierza na przedramieniu i przystąpić do pomiaru ciśnienia.

W trakcie dokonywania pomiaru nie wolno się poruszać ani rozmawiać.

Kategoria	Wartość ciśnienia (mmHg)		
	skurczowe		rozkurczowe
Optymalne	<120	i	<80
Prawidłowe	<130	i	<85
Wysokie prawidłowe	130-139	lub	85-89
Nadciśnienie tętnicze			
łagodne	140-159	lub	90-99
umiarkowane	160-179	lub	100-109
ciężkie	≥180	lub	≥110
Izolowane nadciśnienie skurczowe	≥140	i	<90

Tab. Przedstawia klasyfikację ciśnienia tętniczego

(źródło: <http://www.jaimojeserce.eu/tabela-wartosci-cisnienia-tetniczego.php>)

7. Zabawa ruchowa; stawianie kroków w rytm bicia serca. Zadaniem dzieci będzie wsłuchać się w rytm bicia swojego serca i powtórzyć jego rytm. Uczniowie mogą powtórzyć bicie serca klaszcząc w dłonie, tupiąc nogami.
8. Podsumowanie i samoocena

KAŻDY PIERWSZAK CI TO POWIE, ŻE NALEŻY DBAĆ O ZDROWIE!

Cel główny:

- dzieci poznają sposoby dbania o zdrowie

Cele operacyjne:

- dzieci potrafią wymienić i wskazać organy swojego ciała
- dzieci śpiewają i naśladują ruchem piosenkę
- dzieci potrafią odróżnić zdania prawdziwe od fałszywych
- dzieci potrafią odegrać scenkę zachęcającą kolegę/koleżankę do aktywnego trybu życia
-

Tematyka, sposób realizacji celu (opis metody, ćwiczenia itp.)

Metoda

- burza mózgów
- drama
- pokaz
- opis
- objaśnienie

Forma

- indywidualna
- zbiorowa

Zasoby, pomoce dydaktyczne

- plansza przedstawiająca ciało człowieka
- płyta CD z muzyką
- emblematy czerwonych i zielonych jabłek
- tekst piosenki
- krótkie teksty o Stasiu i Zosi
- kwiat z dużymi płatkami

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Wprowadzenie do tematu – „Witam wszystkich tych...”

Nauczycielka witając dzieci prosi, żeby pomachały do niej i do siebie nawzajem jeśli zgadzają się z wypowiedzianym zdaniem np. „Witam wszystkich tych, którzy dzisiaj rano umyli zęby/lubią zjadać surową marchewkę...”

2. Mapa ciała – dzieci przyglądają się planszy przedstawiającej ludzkie ciało. Nauczycielka pyta:
 - pomyślcie jak obchodzicie się ze swoim ciałem (dobrze czy niedbale)?
 - zastanówcie się co dana część waszego ciała lubi najbardziej np. moje włosy lubią jak wcieram w nie szampon, moje stopy lubią jak biegam itp
3. Rozmowa na temat krótkiego tekstu.
4. Nauczycielka czyta dzieciom tekst na temat przygody Stasia i Zosi – załącznik nr 1. Po przeczytaniu tekstu zadaje dzieciom pytanie:
 - gdzie wybrały się dzieci?
 - jakie zmiany zaszły w organizmie Stasia i Zosi?
 - jakie były to zmiany - pozytywne/negatywne i dlaczego?
5. Zabawa z piosenką „Sport to zdrowie” – naśladowanie ruchów nauczycielki – załącznik nr 2
6. Prawda czy fałsz? – załącznik nr 3. Nauczycielka czyta zdania, a dzieci mają określić czy jest to zdanie prawdziwe czy fałszywe poprzez podniesienie zielonego bądź czerwonego jabłka. Dziecko, które odpowie poprawnie wykonuje krok w przód w stronę nauczyciela.
7. Pomocny kolega – drama (odegranie scenek zachęcających Stasia i Zosią do wyjazdu na wycieczkę z koleżankami i kolegami z klasy) – załącznik nr 4
8. Nauczycielka prosi dzieci o pomoc w zachęceniu Stasia i Zosi do wzięcia udziału w kolejnej wycieczce rowerowej. Aby zachęcić dzieci do odgrywania scenek podaje przykładowe pomysły na przekonanie bohaterów do wysiłku fizycznego:
będzie fajnie, zobaczymy ładne widoki, poruszamy się trochę - bo ruch jest dobry dla zdrowia, pomożemy sercu szybciej pracować (wzmianka o wypłukiwaniu szkodliwych substancji z żył), dotlenimy organizm itp. Dodatkowo można przygotować różne atrybuty pomocne w odgrywaniu scenki: plecak, czapki, okulary, wodę itp.
9. Kwiat zdrowia – burza mózgów, dzieci podają pomysły jak możemy dbać o zdrowie. Nauczycielka zapisuje pomysły dzieci na płatkach wcześniej przygotowanego kwiatu.
10. Podsumowanie i zakończenie zajęć.

Załącznik nr 1

Staś i Zosia wybrali się z koleżankami i kolegami z klasy na wycieczkę rowerową po okolicy. Dzień był słoneczny i ciepły, więc wycieczka bardzo się wszystkim podobała. Po wycieczce dzieci zauważyły, że w ich organizmach zaszły pewne zmiany. Staś poczuł na swoim czole kropelki potu, i wyczuł szybsze bicie serca. Zosia natomiast zaczęła szybciej oddychać i poczuła drżenie mięśni nóg. Oboje bardzo się przestraszyli, że dzieje się z nimi coś niedobrego i ze smutnymi minami wrócili do domu.

3. PROJEKT PRZYRODNICZY

Załącznik nr 2

I. Co dzień biegam z moim tatą
Gram w tenisa z moją mamą
Co dzień jeżdżę na rowerze
Bo sport kocham mówię szczerze
Pływam często na pływalni
W koszykówkę lubię grać
Sport to zdrowa rzecz jak wiecie
Więc polecam go i wam.

Ref. Bo sportowcy są silni i zdrowi
Bo sportowcy są zawsze gotowi
Do biegu, do skoku, do gry
W sporcie nasza siła tkwi.

II. Kiedy tylko rano wstanę
Gimnastykę już uprawiam
Bo być zdrowym, rześkim, silnym
To jest bardzo ważna sprawa
Kiedy biały puszek spadnie
To na nartach jeżdżę też
Sport jest zdrowy to już wiecie
No a zdrowie ważna rzecz.

Ref. Bo sportowcy są silni i zdrowi...

Załącznik nr 3

Ruch na świeżym powietrzu jest dobry dla naszego organizmu.
Serce nie powinno nam bić zbyt szybko, bo się zmęczy i przestanie bić.
Aby być sprawnym i zdrowym należy jeść dużo słodczy i chipsów.
Warzywa i owoce mają dużo różnych witamin.
Jeśli po intensywnym wysiłku pocimy się to znaczy, że jesteśmy chorzy.
Po intensywnym wysiłku należy wypić dużo wody.
Zęby należy myć tylko na noc, po całym dniu jedzenia i picia.

Załącznik nr 4

Koleżanki i koledzy Stasia i Zosi umawiają się na następną wycieczkę. Wspólnie planują gdzie pojedą i co można ciekawego tam zobaczyć. Staś i Zosia nie chcą jechać, bo boją się, że znowu będą czuli się tak jak po pierwszej wycieczce.

